

OW	15
02	

De Dorpskouter

Een groen plein voor Spiere en zijn landschap

Volledige studieopdracht voor het inrichtingsplan en ontwerp van de herinrichting van de dorpskern van Spiere 'investeringsproject'

Ontwerpdossier

Vandaag is Spiere gekenmerkt door de doortocht van twee gewestwegen met zwaar en snel verkeer. Het grote Robecijnplein ligt er wat verlaten bij naast deze doorgangsas. De relatie met het prachtige omliggende landschap, dat ooit zo aanwezig was in de dorpskern is vandaag eveneens zoek. Spiere heeft nood aan een heroriëntatie. Dit hoeft geen zware infrastructurele ingrepen te vergen. We gaan het groen opnieuw in Spiere brengen. Hierin spelen de kerk en haar omgeving een cruciale rol. Enkele eenvoudige ingrepen maken de verbinding tussen Spiere en haar landschap, maar ook tussen haar bewoners.

Kouter:

- babbeltje, praatje
- ploegijzer, ploegmes
- open akker, bouwland
- hoger gelegen land in beekvallei

DELVA Landscape Architects

plusofficearchitects

Spiere, dorp in het landschap

De uitdaging voor de dorpskern van Spiere wordt al snel gekoppeld aan een vraag over de uitstraling en de verblijfskwaliteit van het Robecijnplein. Het plein ziet er wat onguur uit en voelt bovendien erg groot aan voor de nochtans compacte dorpskern. Deze observatie wordt ook onderstreept door de nominatie in 2010 van het plein als "lelijk plekje" door de bewoners zelf. In het project Lelijke Plekjes Mooie Trekjes naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de intercommunale Leiedal, wordt de aandacht gericht op kleine publieke ruimten in de dorpen en gemeenten rond Kortrijk. In een hele reeks van moeilijke en vaak lelijke plekken, springt het Robecijnplein toch wat naar voren. Misschien wel omdat het een sterk potentieel heeft. Een mooie ruimte die een zicht opent op de verhoogde kerk, de vallei van de Spierebeek en de dorpskern aankondigt. Dat potentieel moet enkel wat beter in de verf gezet worden, de mogelijkheden liggen voor het grijpen.

Maar de opgave is complexer. Terecht denken we, kiest het bestuur er voor om de Spierebeek niet opnieuw open te leggen waardoor er een heel ander plein zou ontstaan. De stedenbouwkundige visie voor Spiere focust op de herwaardering van de vallei van de Spierebeek en het opnemen van deze groene ruimte in een route die rond het centrum heen telkens de verbinding opzoekt met het landschap. Spiere is immers een dorp in het landschap. Een van de grote troeven die Spiere heeft is de evidentie waarmee het landschap in al zijn kwaliteit en diversiteit aanwezig is. Wonen in Spiere staat in een directe verbinding met de open ruimte, de wandelroutes en jaagpaden langs de kanalen, het waterzuiveringsstation dat openlucht zwembad werd, de fiets- en wandelroutes, de kouters langs de Schelde ook wel de Vlake van Spiere genoemd, enz.

Die landschappelijke evidentie is voor ons een uitgangspunt in het ontwerp.

De gemeente heeft de ambitie om van de publieke ruimte in het centrum een visitekaartje te maken voor Spiere. Het Robecijnplein wordt vandaag voornamelijk gebruikt als parkeerplein en logistieke ruimte voor bussen. Het plein heeft heel wat mogelijkheden en kan naast die functionele vereisten, ook andere rollen gaan spelen. Het is immers een eind/begin punt van wandelingen en busroutes, er is voldoende plaats om allerlei activiteiten te ontvangen, en is dé ideale verbinding met het vallei-landschap en de vista's die je er kan hebben.

Onze visie voor de dorpskern van Spiere bestaat dan ook uit drie krachtlijnen: Een aangenaam én functioneel plein maken dat deel uitmaakt van de publieke ruimte van het dorp, een evidente natuurlijke route door het centrum mogelijk maken gebaseerd op de historische landschapselementen en een sfeervolle heraanleg van enkele sleutelstraten die het centrum een coherente identiteit kan geven. Dit is geen uitgewerkt voorontwerp, het project is nog niet af. Daarvoor ontbreekt er immers nog een cruciale schakel in ons proces: de dialoog met de opdrachtgever. Er zijn nog heel wat keuzes te maken, opties af te wegen, en onderzoeken te voeren. Het contact met de opdrachtgevers en ook andere betrokken partijen, zoals toekomstige gebruikers of verenigingen, is in onze ontwerphouding een heel belangrijk onderdeel. U mag dit dossier dan ook vooral lezen als een strategie waarin we onze redeneringen toelichten en er meteen ook enkele conclusies uit trekken om tot een ontwerpvoorstel te komen.

We hopen dat u in dit voorstel zowel uw ambitie als ons enthousiasme voor deze boeiende opdracht herkent.

*Hét visitekaartje van Spiere met de Grote Spierebeek en van links naar rechts:
Robecijnplein over de Spierebeek - kerk verscholen achter niet-eigen groen - vallei met natte graslanden - brug als duidelijke landmark.*

De vallei als ecologische ruimte, recreatieve ruimte én groen uithangbord, maar helaas niet altijd even toegankelijk.

*Het gekende beeld van Spiere beleefd vanuit de auto:
Het Robecijnplein in diverse verhardingen - de brug bij het binnenrijden van Spiere en het plein als verkeerskruispunt, met overaanbod aan signalisatie.*

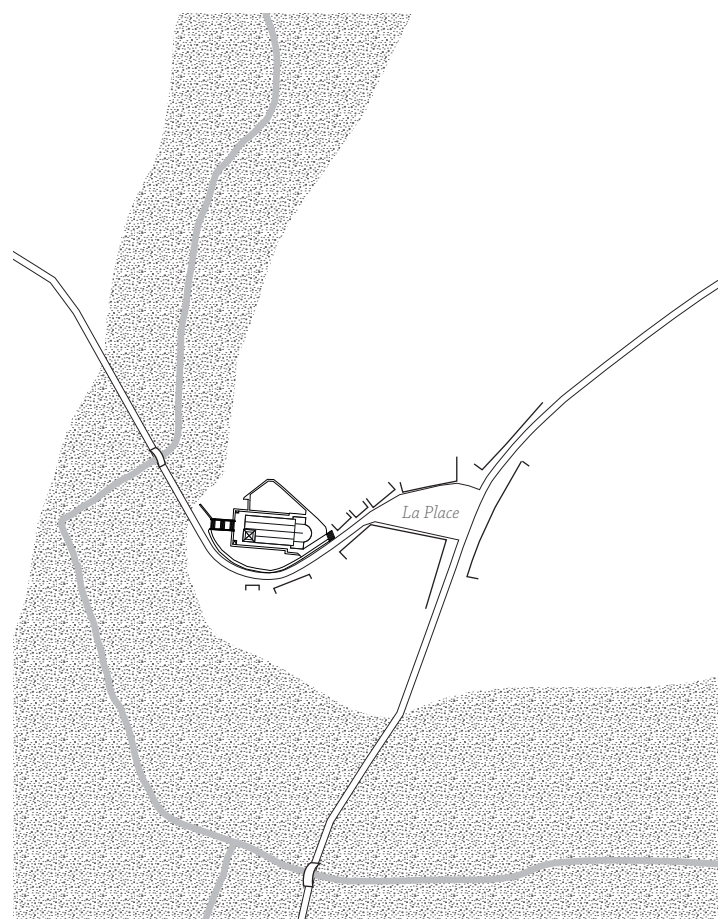

*De kerk keert zich met de rug naar het centrum maar met haar voorkant en trappenpartij naar het landschap en de Spierebeek.
De keermuren zijn in slechte staat, de zichten naar de kerk en het landschap zijn vaak afgeblokt.
Enkel vanop een afstand is de kerk goed zichtbaar dankzij de kunstmatige ophoging.*

Een bewogen geschiedenis

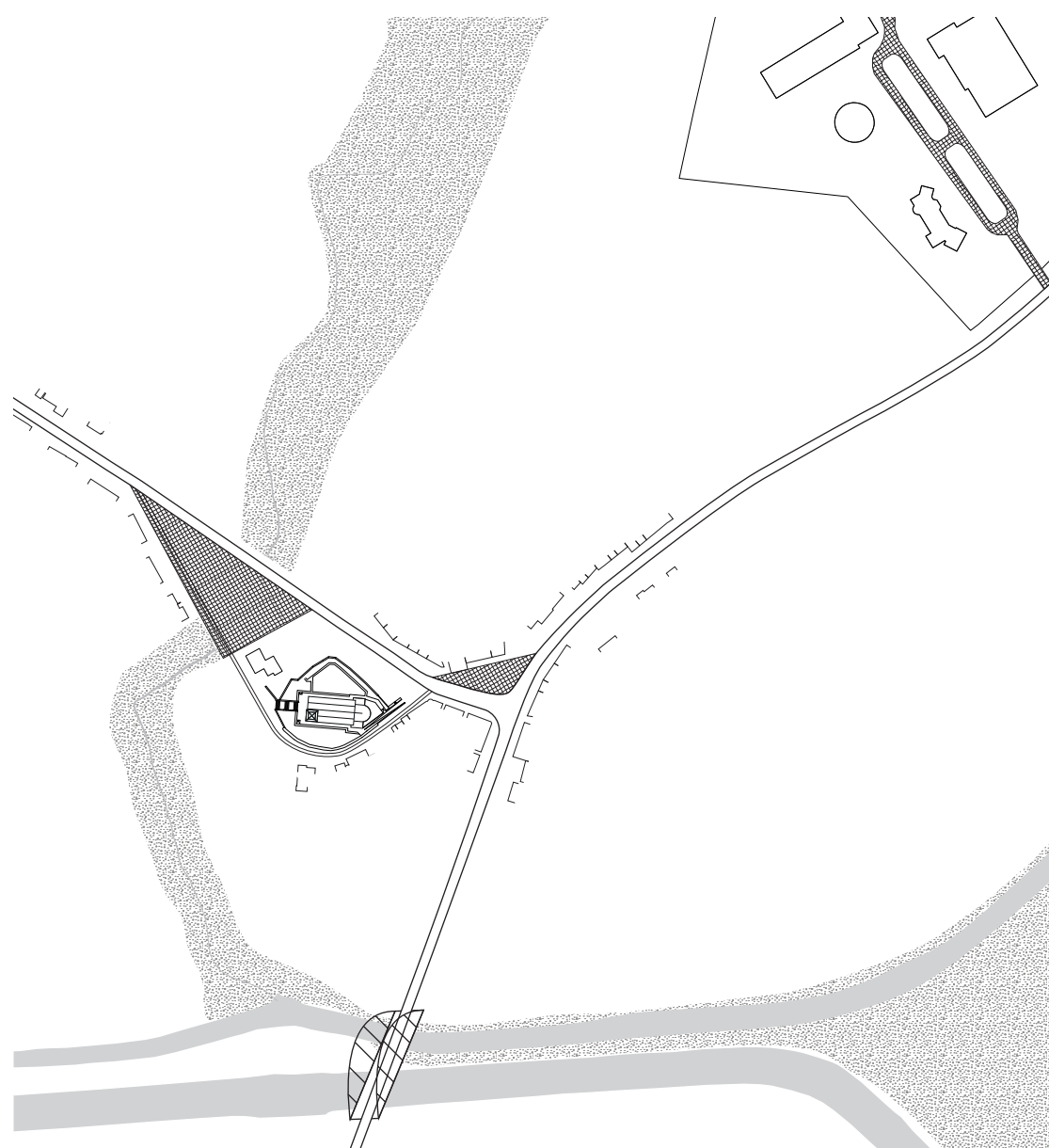
ANNO 1880 (POPP)

De kerk was oorspronkelijk gericht naar de hoofdweg én de Spierebeek. De St-Amandus en Heilig Hart kerk staat op een kunstmatige ophoging die de landschappelijke band met de vallei en de Spierebeek wat dramatiseert. Het perspectief wordt extra uitgespeeld, de kerk is van ver te zien als oriëntatiepunt en domineert het centrum met haar spits en keermuren. De oorspronkelijke hoofdweg wikkelt zich rond de voet van die kerkheuvel en mond uit in wat vandaag overblijft van 'La Place'. Een herkenbaar plein ter hoogte van het kruispunt en waar de gevellijnen van de gebouwen een duidelijke driehoekige ruimte afbakenen met in de punt een toegang naar de kerkheuvel.

VANDAAG 2015

Met het rechte trekken van de N512 - Jacquetbosstraat werd de stedenbouwkundige structuur van het dorp grondig hertekent. Het Robecijnplein ontstaat als driehoekige restruimte die wordt bestemd als 'plein' en zich opent naar de historische kerkheuvel. Al is de link tussen de kerkheuvel en het plein problematisch tot op vandaag en is de plein niet echt plein maar parking. De 20ste eeuwse mobiliteitslogica van grote verbindingen door het dorp en de bouw van de grote brug over het kanaal nemen letterlijk de overhand. De vallei wordt doorgesneden, de beek verkokert en de oorspronkelijke groene ruimte helemaal verhard. Daar begint het probleem van dit plein. Al spreekt het de vormelijke taal van typische centrum pleinen (driehoekige ruimte die vlak bij de kerk ligt), het kunstmatige karakter is een van de redenen waarom het toch een relatief desolaat plein blijft en weinig bijdraagt aan de identiteit van het centrum.

De historische waarde, in casu architectuurhistorische waarde, wordt als volgt omschreven:
 (...) Omwille van de karakteristieke ligging van de kerk op een kunstmatige heuvel, daardoor domineert de kerk de volledige omgeving. Opvallend is tevens dat de 'voorgevel' (of Westgevel) naar de vallei gericht is en niet naar de dorpskern. (Beschermingsbesluit 07/02/2011).

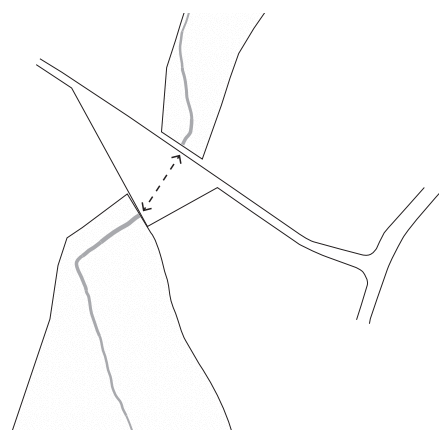
Spiere oriënteert zich vandaag volledig op de twee gewestwegen N512 en N 353 die het dorp doorsnijden . De brug over het kanaal is daar een goed voorbeeld van met haar zichtbaarheid vanuit het landschap en het centrum. De kerk is wat weggeduwd, grotendeels doordat ze met de achterkant naar het centrum is gericht. Maar ook vanuit het landschap is de relatie met de kerk volledig verdwenen door de bomengroep die bovendien uit niet streek gebonden bomen bestaat.

De opgave

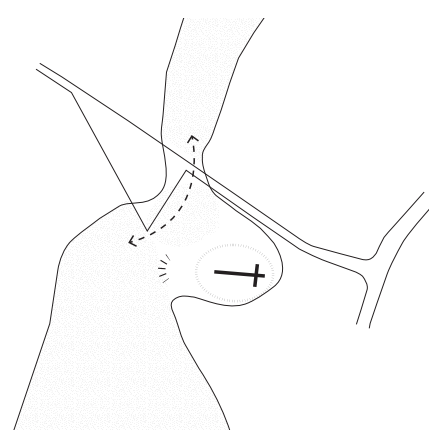
Deze ontwerp opdracht heeft betrekking tot de herinrichting van het publieke domein van Spiere waarbij de visie en de relatie met de beekvalleien als uitgangspunt wordt meegenomen. Het betreft concreet de herinrichting van het Robcijnplein met Jacquetbosstraat inclusief het kruispunt met de Oudenaardseweg en het conceptontwerp van de 3 architecturale knopen waar de relatie met de beekvallei wordt gerealiseerd. De gemeente wil de opmaak van een inrichtingsplan en de uitvoering van (in eerste instantie) de verbindingen tussen het dorpscentrum en de Grote Spierebeek, inzetten als hefboom voor de ontwikkeling van het ganse gebied.

Hierbij gelden volgende uitgangspunten:

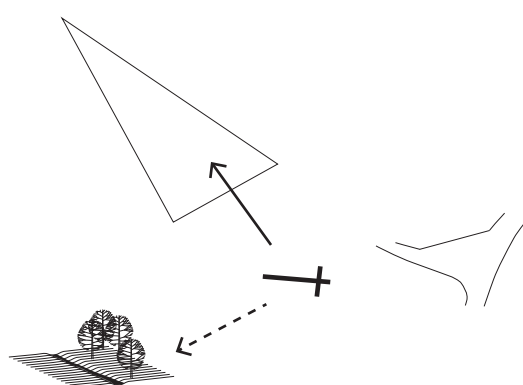
VRAAG EN ANTWOORD

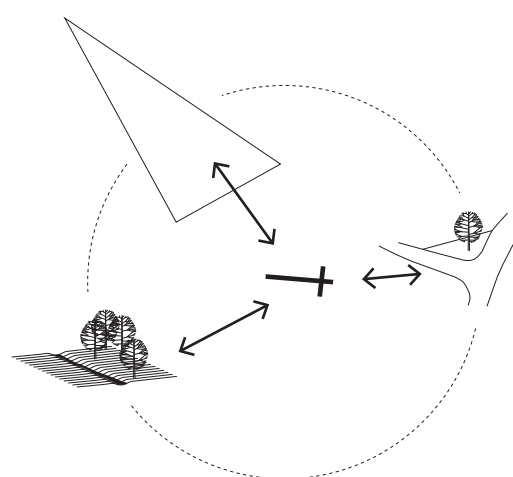
Het project geeft de mogelijkheid om het dorpsplein van Spiere opnieuw aan de Spierebeek te linken.

In de plaats van een groene verbinding te realiseren over het plein heen willen we eerder de kerk opnieuw in haar omgeving nestelen. De landschappelijke verbinding van de beekvallei trekken we daarom richting de groene kerkheuvel zonder het Robcijnplein weg te vagen in een vlaag van groenzucht.

De toegang tot de kerk moet in samenspel komen met haar onmiddellijke omgeving, namelijk het Robcijnplein en het achterliggende open landschap van de Grote Spierebeekvallei en het Spierekanaal.

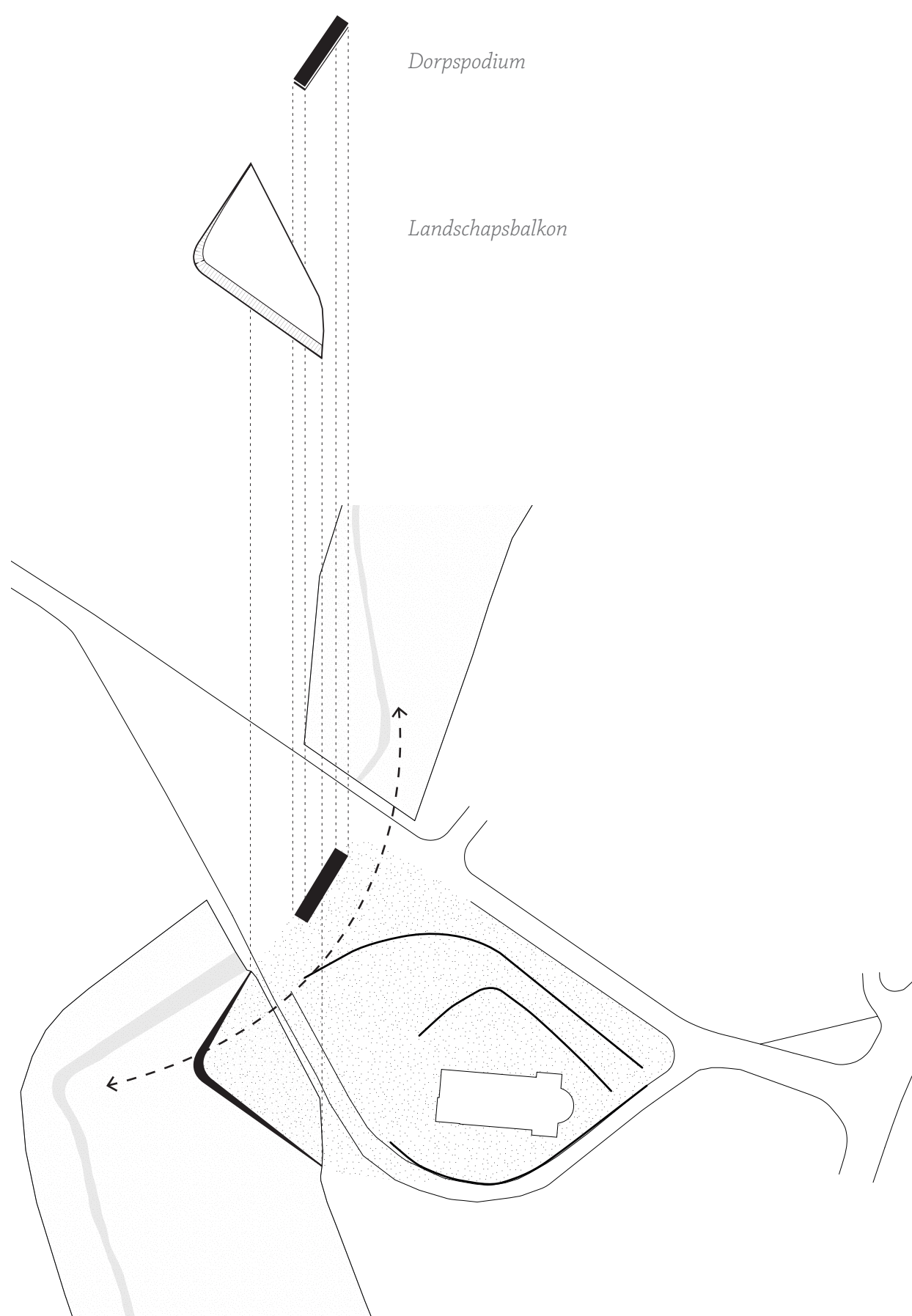
Een vernieuwde aanleg van de kerkheuvel en haar keurmuren kan de kerk linken met het landschapsbalkon en de open vallei, met het Robcijnplein en de tuinen, én met de ingang naar het dorpsplein aan de Oudenaardse weg. Zo kunnen de verschillende stedelijke en landschappelijke ruimten samen het publieke kader voor het centrum vormen.

Onze aanpak

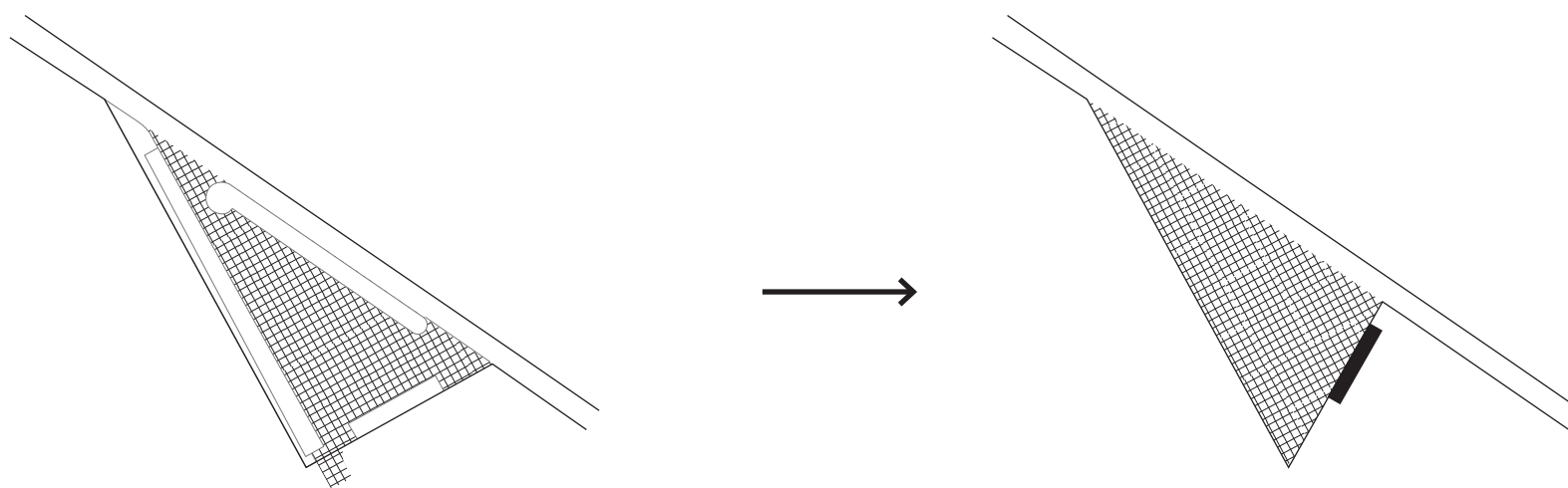
We hangen onze ingreep op aan twee eenvoudige maar krachtige ingrepen, die de structuur uitzetten waarbinnen we de andere interventies inpassen.

Een dorpspodium en een landschapsbalkon. Twee schijnbaar eenvoudige elementen die met precisie de ruimtelijke structuur net voldoende hertekenen om enkele cruciale punten te verbeteren.

Beide elementen geven op een eenvoudige en slimme manier vorm aan de heroriëntatie van de verschillende ruimtes, geven ze een nieuw adres en brengen de deelruimtes opnieuw met elkaar in verbinding. We kiezen er voor de kerk weer te vergroenen door de heuvel met zijn voeten in het groen te zetten. Die groene ruimte wordt cruciaal in de verbinding van de twee vallei delen én wordt heel leesbaar als figuur in het dorp. Het dorpspodium zetten we in als overgang tussen het plein en de groene kerkomgeving. Het dorpspodium is de organiserende kracht van het ontwerp. Vanuit deze twee elementen wordt de verdere omgeving vorm gegeven aan de hand van een aantal krachtlijnen die we hierna zullen toelichten.

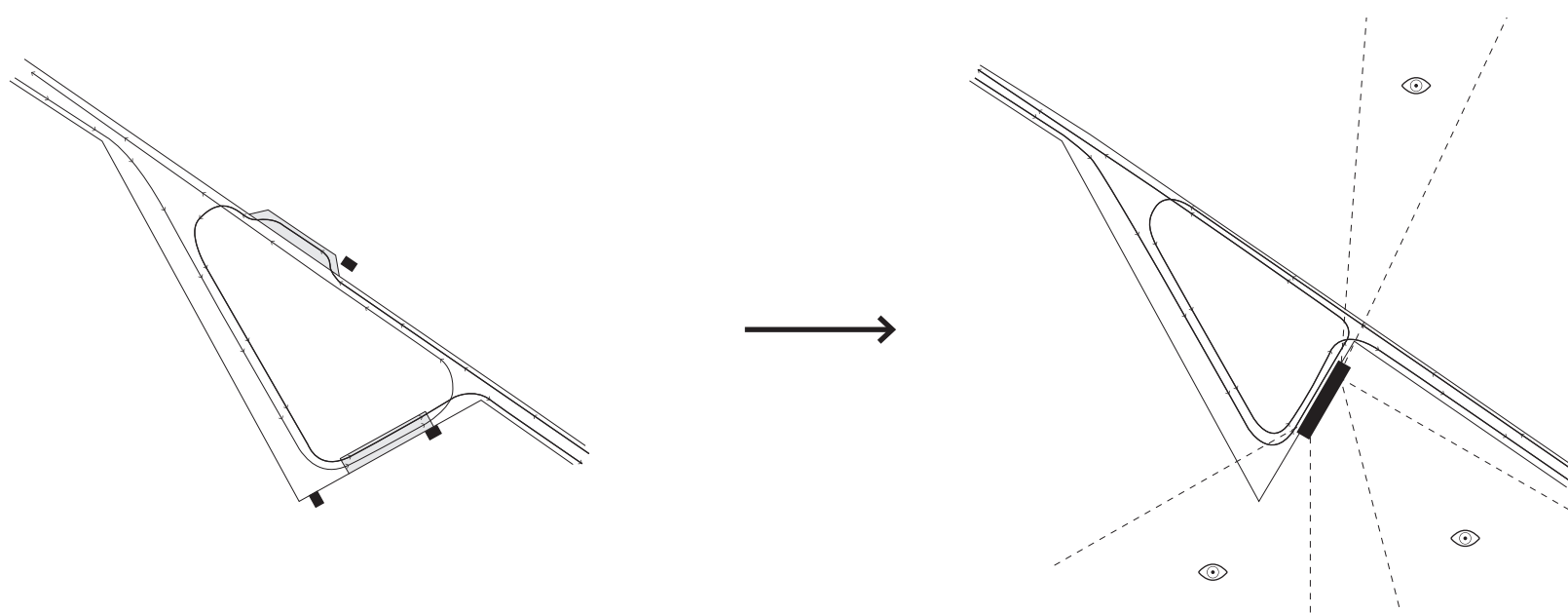

Krachtlijnen

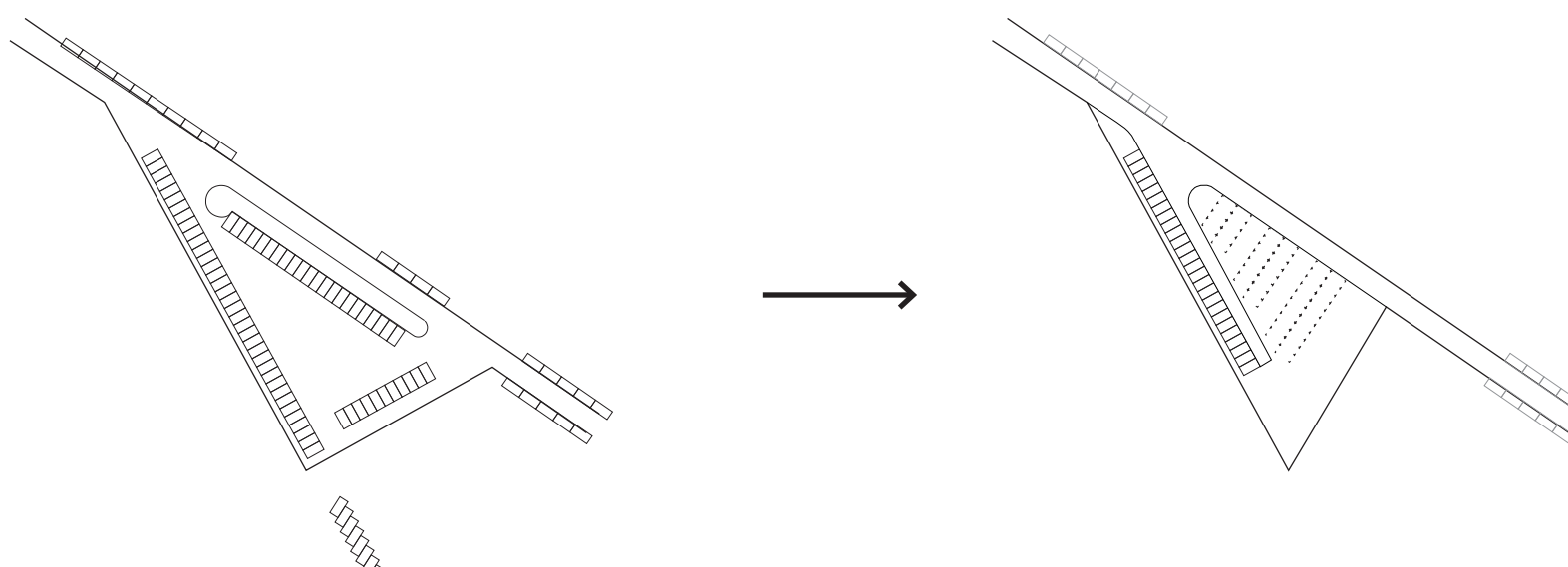
HET PLEIN BLIJFT EEN PLEIN

De grote kasseien vlakte is wat overmaats voor de dorpskern en getuigt van een andere visie op de rol van infrastructuur en mobiliteit. Het plein is wat onaangepast aan de lokale context maar is door de jaren heen ingeburgerd in het beeld van Spiere. We kiezen er dan ook voor om het plein relatief met rust te laten en grote delen van haar kasseien te behouden. We kuisen hier en daar wat op, nemen vervelende obstakels weg, en organiseren de functies beter. De groene ruimte wordt iets uitgebreid, om de vorm van het plein te benadrukken en de aansluitingen te verbeteren (voor verkeer en wandelaars).

ÉÉN HALTE OP HET PLEIN

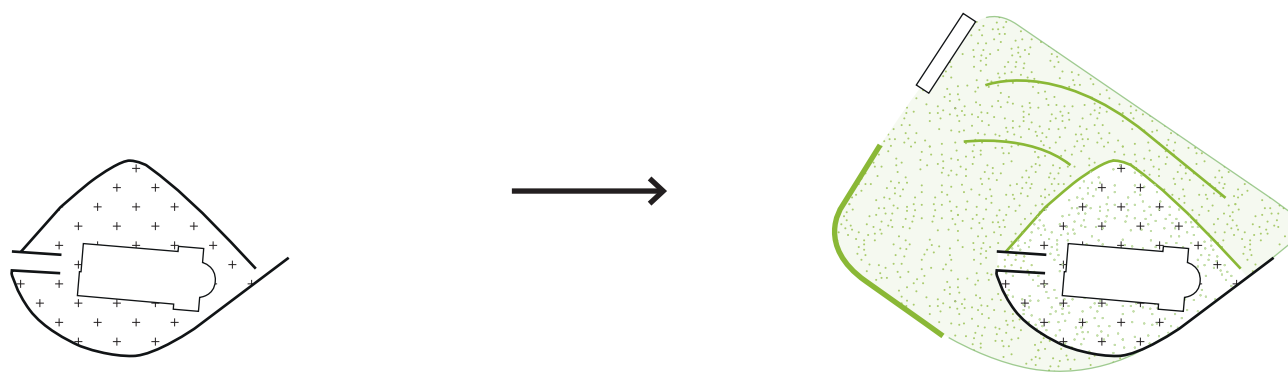
We willen één centrale bushalte maken en brengen hiermee alle infrastructuur samen. De bussen en de passagiers wachten vanaf nu aan deze halte, met als meerwaarde de zichten naar de vallei en op de kerk in plaats van op de weg. De busroutes zijn nauwelijks veranderd, we leggen enkel de eindlussen van de verschillende buslijnen op elkaar, zodat iedere bus een heldere route volgt en iedereen ook weet waar de stop- en vertrekplaats is. Zo investeren we in slechts één nieuwe bushalte die meteen ook enkele andere functies opneemt en bij bijzondere evenementen bijvoorbeeld ook als klein podium kan ingezet worden.

PARKEERPLEIN WORDT EEN DUBBELGEBRUIK-PLEIN

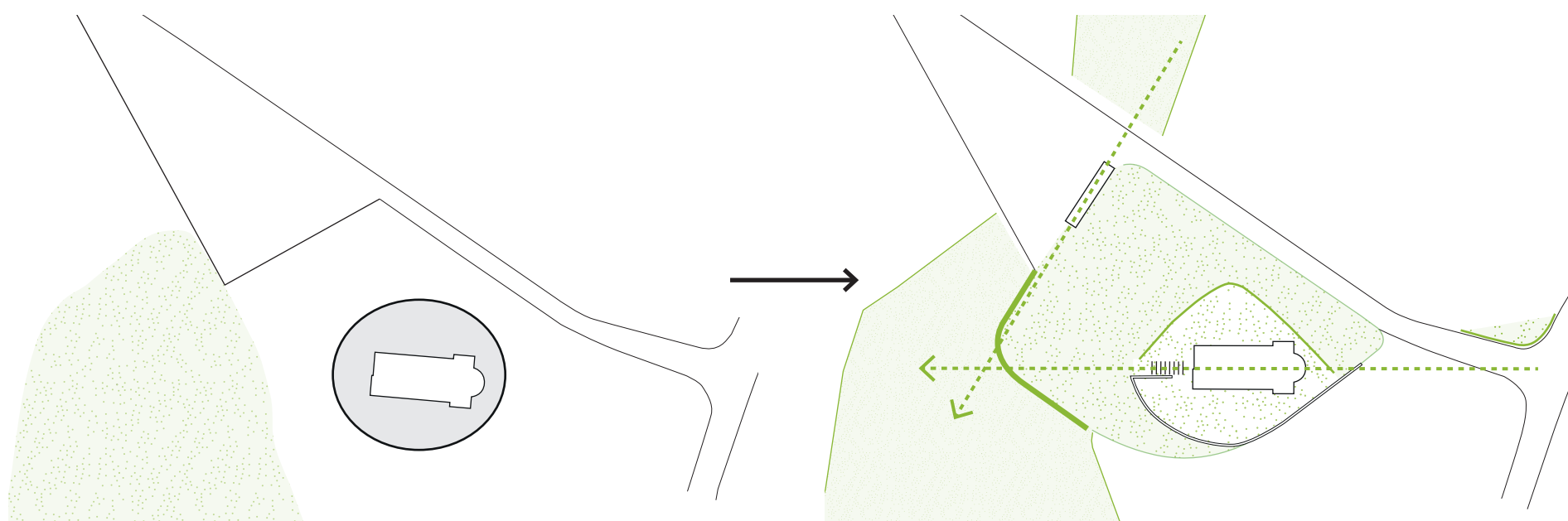
Waar er in de huidige situatie overal sporadisch kan geparkeerd worden, delen we het parkeren duidelijk op in twee zones. Een eerste rij dient voor het alledaagse intensieve parkeren. Deze parkeerstrook ligt ter hoogte van de bestaande rij dwarsparkings. Op het plein zelf wordt in de bestrating met kasseien een parkeer indicatie gegeven die vooral als overstroomparking dient. Bij uitzonderlijke piekvraag komen er hier meteen een hele reeks parkeerplaatsen bij. Op andere momenten is het plein bruikbaar voor allerlei andere activiteiten. De wagens blijven duidelijk aan de noordzijde van de bushalte, ten zuiden is er enkel bewoners parkeren voor de bewoners van de oude hoofdstraat (Robecijnplein).

Krachtlijnen

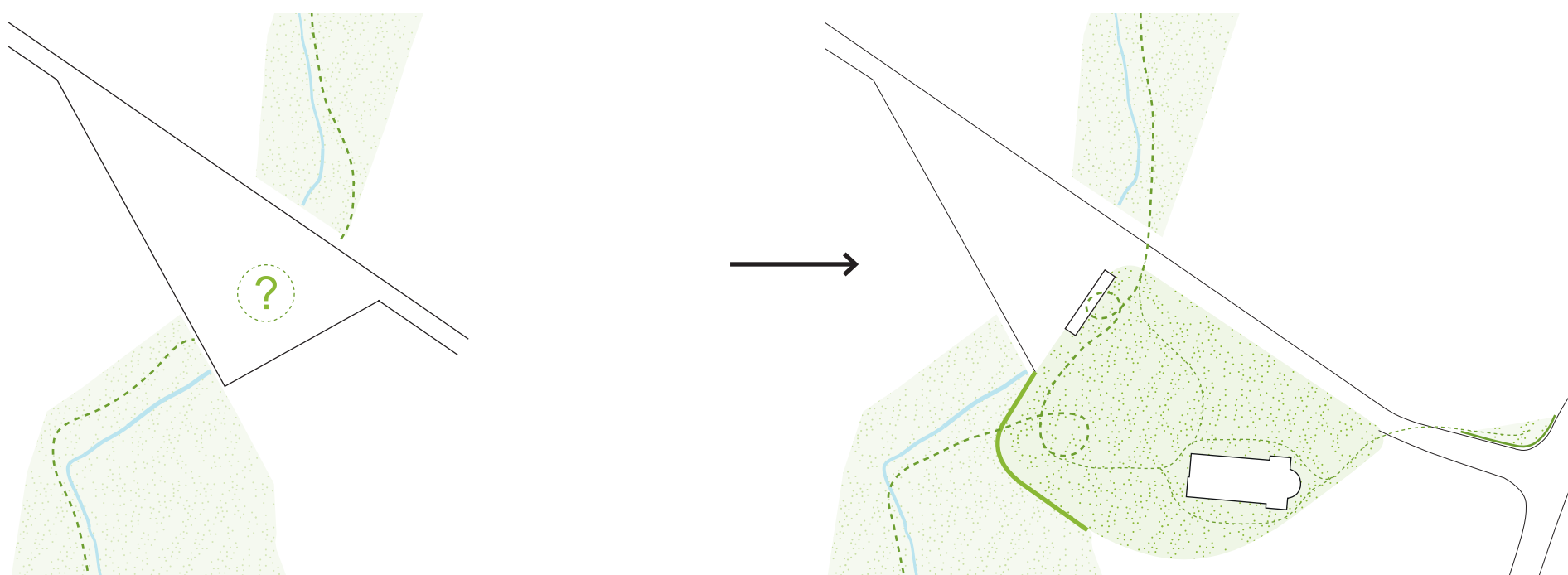
EEN GROENE KERKHEUVEL

De kunstmatige heuvel waarop de kerk staat, willen we strategisch vergroenen. We wensen de groene tuinen rondom de heuvel verder te trekken en als figuur duidelijk leesbaar te maken. De keermuren die we her en der terugvinden vormen de taal van de topografie in deze zone. Ook op lange termijn wanneer concessies op begraafplaatsen aflopen, kan er nagedacht worden over een geleidelijke invulling met bloemen en grassen om ook de top van de kerkheuvel een groener karakter te geven.

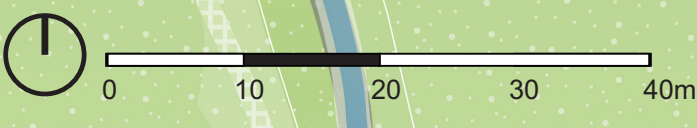
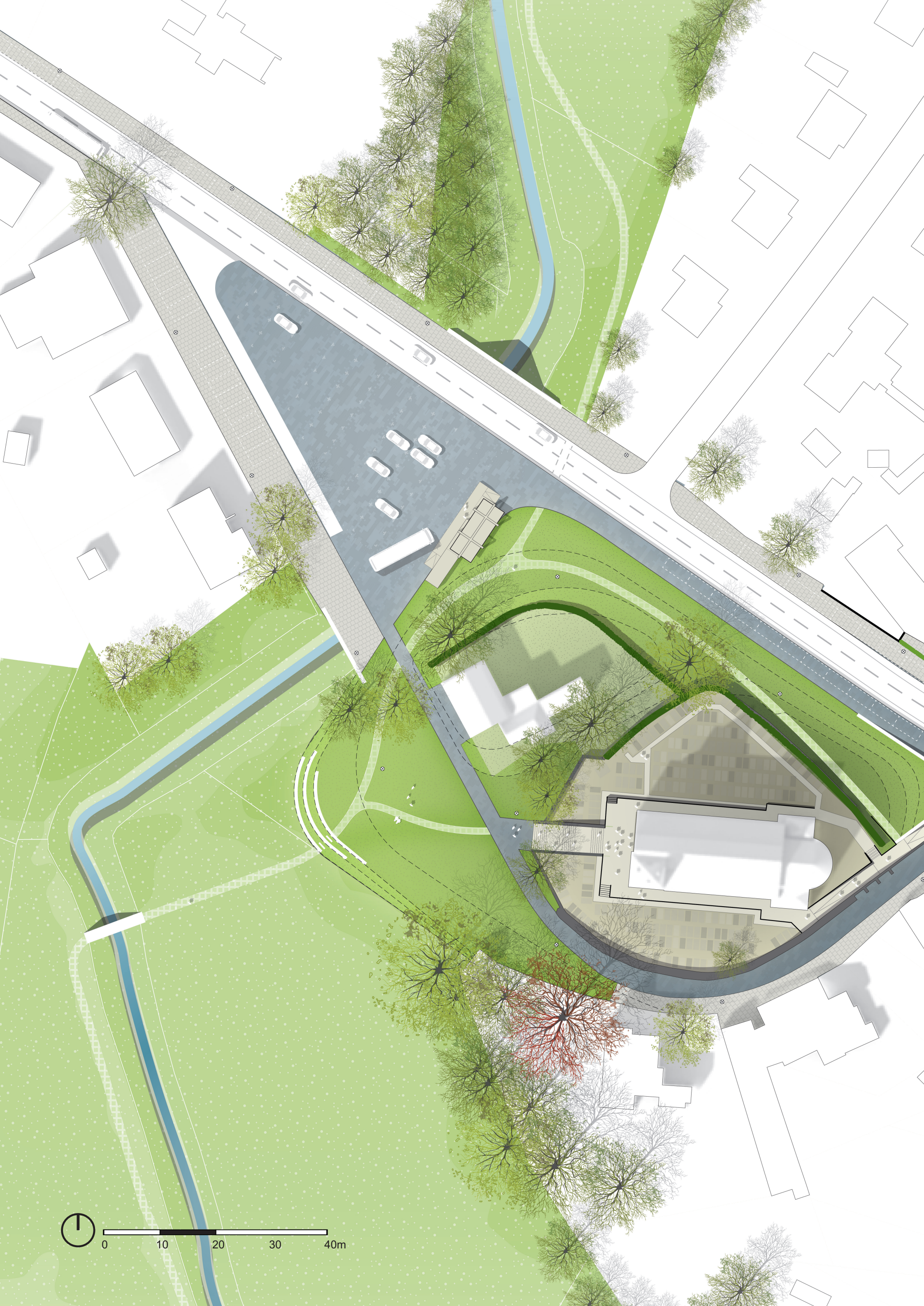
EEN LANDSCHAPSBALKON ALS KERKVOORPLEIN

Waar de verschillende herkenbare figuren vandaag naast elkaar bestaan, willen wij ze opnieuw met elkaar verbinden in één herkenbare figuur: het landschapsbalkon. Door het zorgvuldig rooien van enkele minder waardevolle naaldbomen en ander opslag, geven we de kerk een nieuw groen voorplein dat de relatie met het landschap bewust opzoekt. De trappenpartij wordt als het ware verder gezet tot aan het water, maar dan in een groene variant. Dit landschapsbalkon dient als verzamelplek voor de kerk en biedt een wijds uitzicht over de Spierebeekvallei en de natte graslanden.

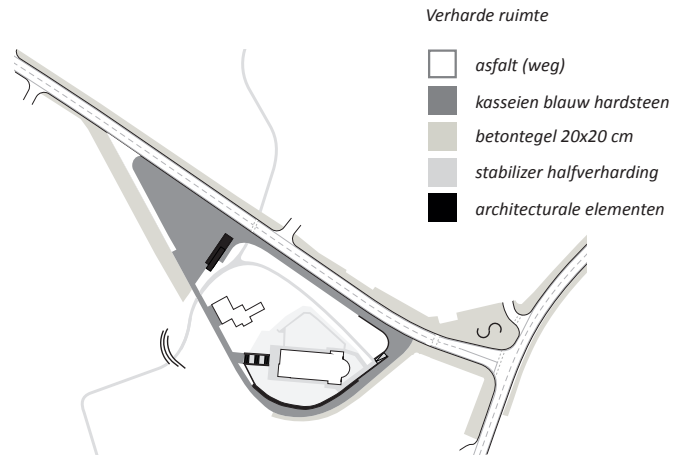
EEN GROEN RONDJE WANDELEN

Door de tuinzone en groenstrook rond de kerkheuvel mee op te nemen als deel van de groene vallei, wordt de relatie tussen de twee figuren hersteld en is er een wandeling mogelijk die de groenzone niet verlaat. Deze wandeling trekken we bewust over het landschapsbalkon om de directe relatie met de kerk te vertrekken en de wandeling maximaal te vergroenen. Al verandert het karakter van de landschapsaanleg van vrij en natuurlijk, naar aangelegd en wat meer op gebruik afgestemd, de continuïteit wordt verzekerd. Zo neemt de wandeling het vernieuwde plein met het dorpspodium op in de route evenals het zicht op de kerkheuvel.

MATERIALEN

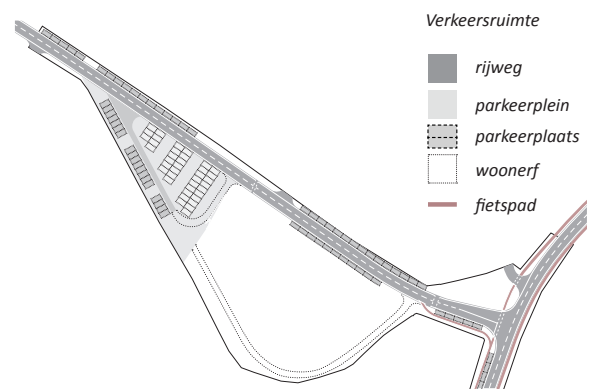

Eenvoudige robuuste materialen die aansluiten bij wat er ligt. Zo ontstaat een heldere en toch sfeervolle structuur.

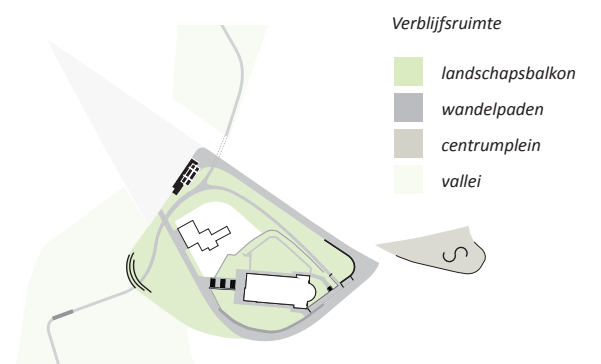

Enkele bomen brengen groen op het dorpsplein. Overige bomen begeleiden de rand van de vallei en markeren de kerkheuvel. Niet streekeigen soorten worden vervangen.

GEBRUIK

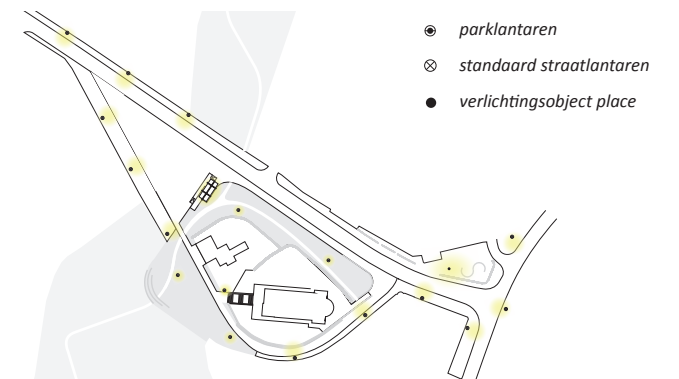

De verkeersstructuur blijft onveranderd. Wel krijgen fietsers meer ruimte. Het parkeren krimt wat in. Subtiele markeringen op het Robecijnplein geven deze aan.

Het landschapsbalkon vormt het hart van een serie publieke ruimten. Dit park vormt zo de knoop in het wandelnetwerk en voetgangersgebied.

VERLICHTING

Het Robecijnplein wordt verlicht door de luifel als een baken in de publieke ruimte, langs de weg worden bestaande armaturen herplaatst. Feërieke lantaarns verlichten het park.

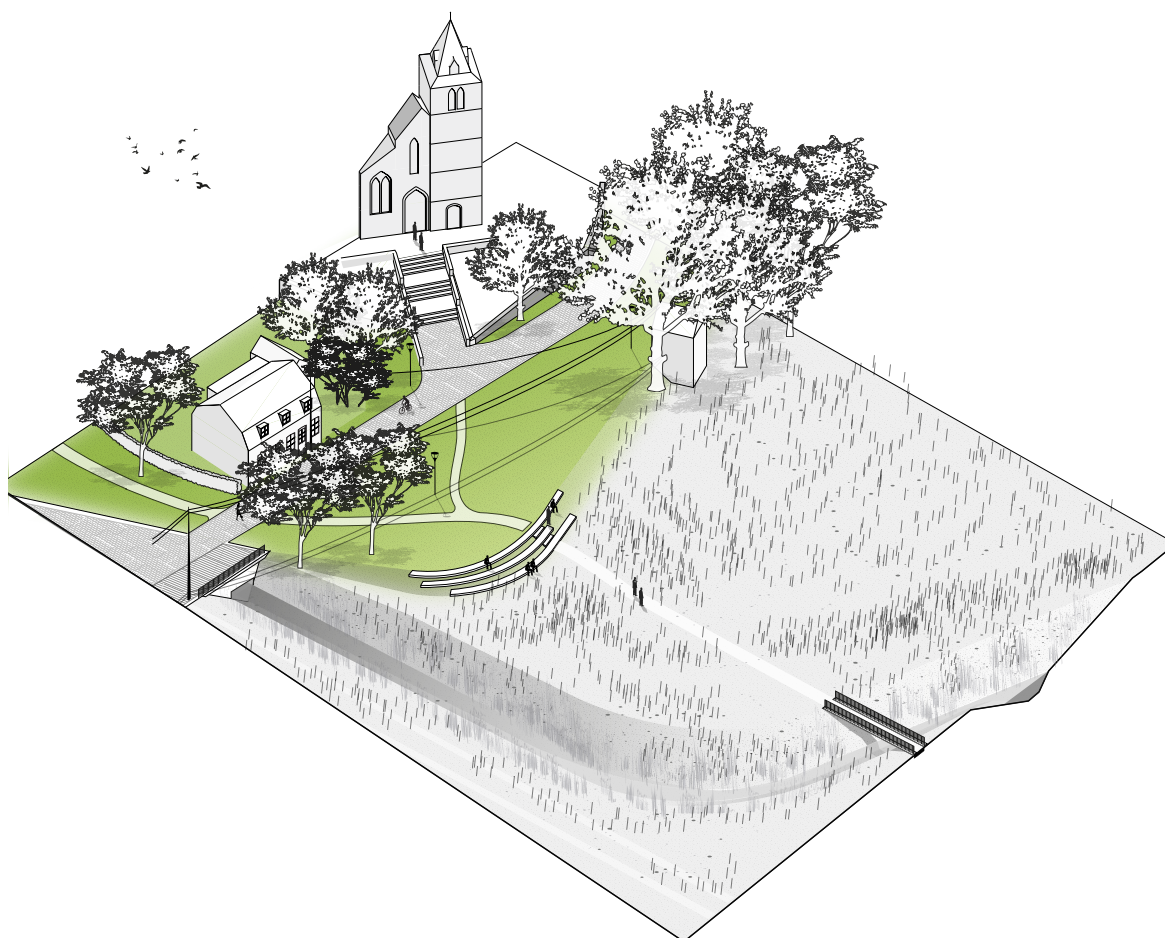
Strategische interventies

HET LANDSCHAPSBALKON

De kerk richt haar gezicht op het landschap. De kunstmatige heuvel waar zij op staat wordt weer zichtbaar gemaakt en krijgt een parkachtig karakter. De reeds aanwezige gelaagdheid in dit reliëf wordt versterkt door het huidige ensemble van keermuren uit te breiden met een serie treden naar het landschap. De kerkheuvel komt weer aan de Spierebeek te liggen.

Om de relatie met de kerk nog te versterken leggen we ook de wandelroute langs het landschapsbalkon, de wandelaar komt als het ware aan op het kerkvoorplein en kan hier ten volle van de landschappelijke en historische kwaliteiten genieten. Hiervoor leggen we ook een klein brugje aan over de Grote Spierebeek zodat ook deze in het verhaal wordt betrokken.

betonnen zitrand met trapelement aan de steilrand

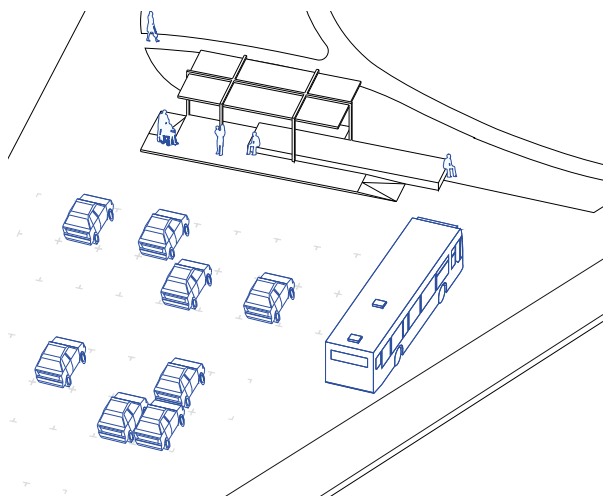
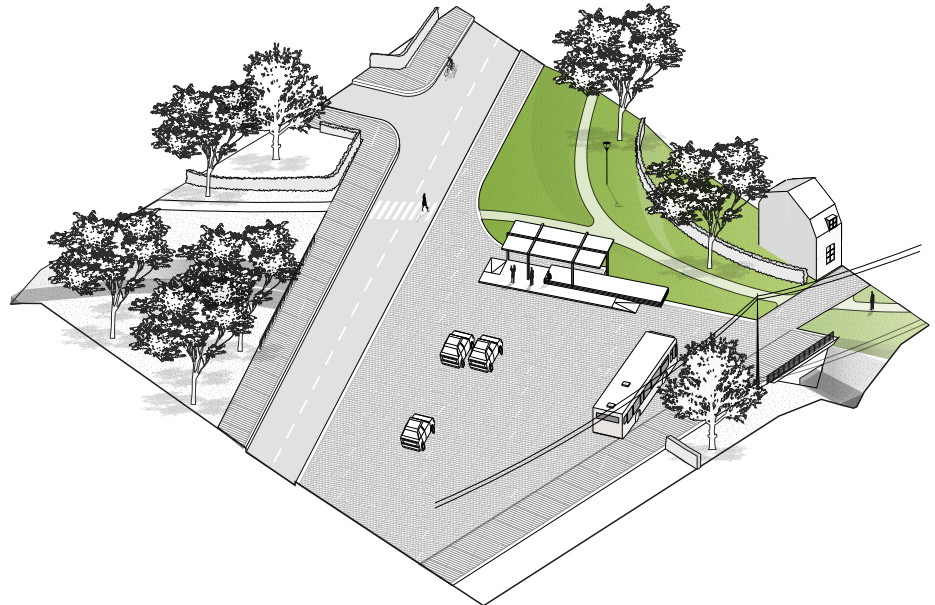
eenvoudige brug over de beek

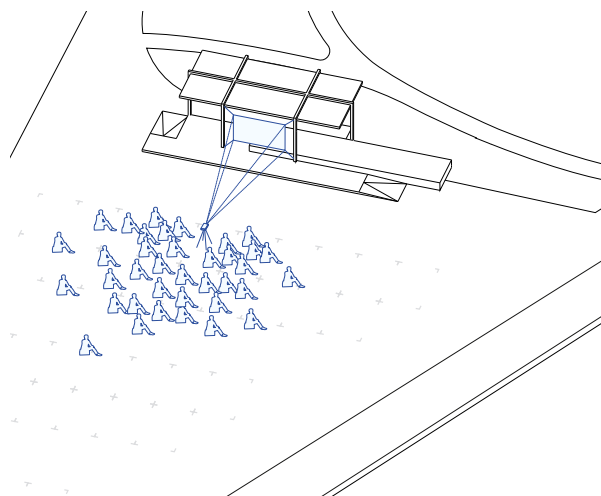
halfverharde paden over de kerkheuvel

HET DORSPODIUM

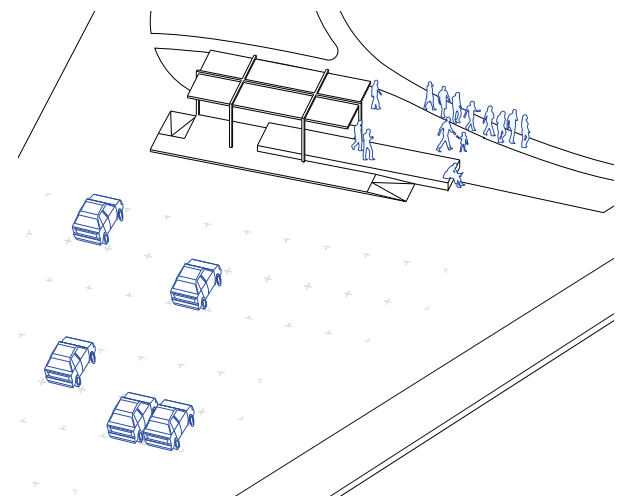
Ontworpen als een eenvoudig plateau, lost dit dorpspodium verschillende functies op. Net op de overgang tussen de kerkheuveltuin en het Robecijnplein, bakent het als een janushoofd twee verschillende ruimten af: een versteend kasseienplein dat ruim, open en functioneel is; een groene tuin die als ontbrekende schakel de valleiroute afmaakt en ze verbindt met het centrum. Het nieuwe dorpspodium biedt een eenvoudige oplossing als zitrand naar het park, als bushalte naar het plein, als overdekte fietsstalling, als infobord, nachtverlichting voor het plein en andere kleinschalige infrastructuur in de openbare ruimte. Het podium wordt ook echt ingezet bij evenementen op het plein (filmvoorstellingen in open lucht, klein optreden, toespraak, uitleg bij het begin van een wandeling...).

parkeerplein en bushalteplaats

openlucht cinema

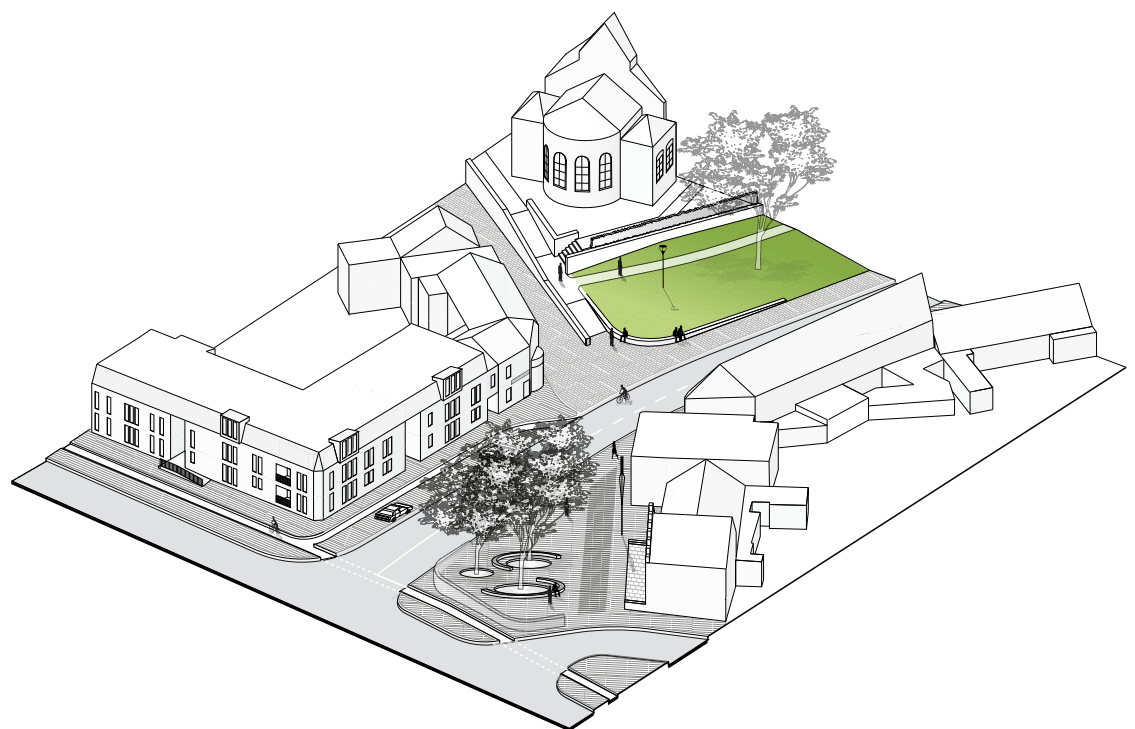

vetrekpunt wandeling "Een groen rondje Spiere"

HET CENTRUMPLEIN 'LA PLACE'

Ook aan de dorpszijde wordt de gelaagdheid van de kerkomgeving benut om de kerk en het dorpsplein opnieuw met elkaar in verbinding te brengen. De bestaande keermuur loopt door in een laag keerelement met zitrand en gaat zo een relatie aan met het 'dorpsplein'.

Aan het kruispunt met de Oudenaardseweg, wordt de historische 'Place' weer de prettige verblijfsruimte die ze ooit was, met een sterk teruggedrongen dominantie van de infrastructuur. We behouden wat strikt nodig is voor de verkeersafwikkeling. Enkele flinke bomen en een lage haag zorgen voor intimiteit en afbakening van de overige ruimte. Uniforme, ingetogen verharding, passende verlichting, een S-vormige bank en uitbreidingsmogelijkheden voor de terrassen vormen de ingrediënten voor een hernieuwde vitaliteit van dit dorpshart. De gebruikte bestrating loopt naadloos verder in de aanleg van het Robecijnplein en de straten tussen beide centrumpleinen.

dorpspodium, ref. Oedelgem, Goossens & Bauwens

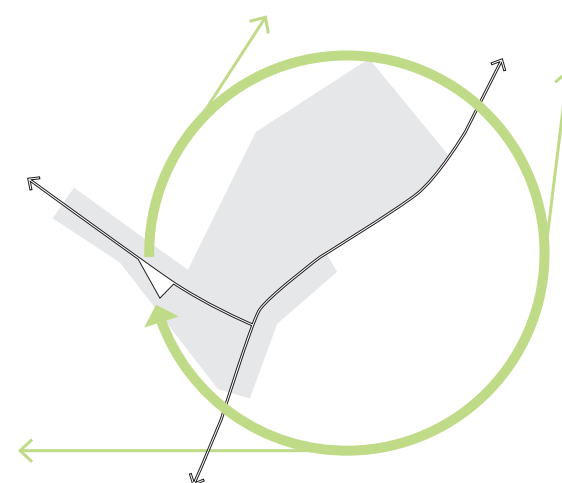
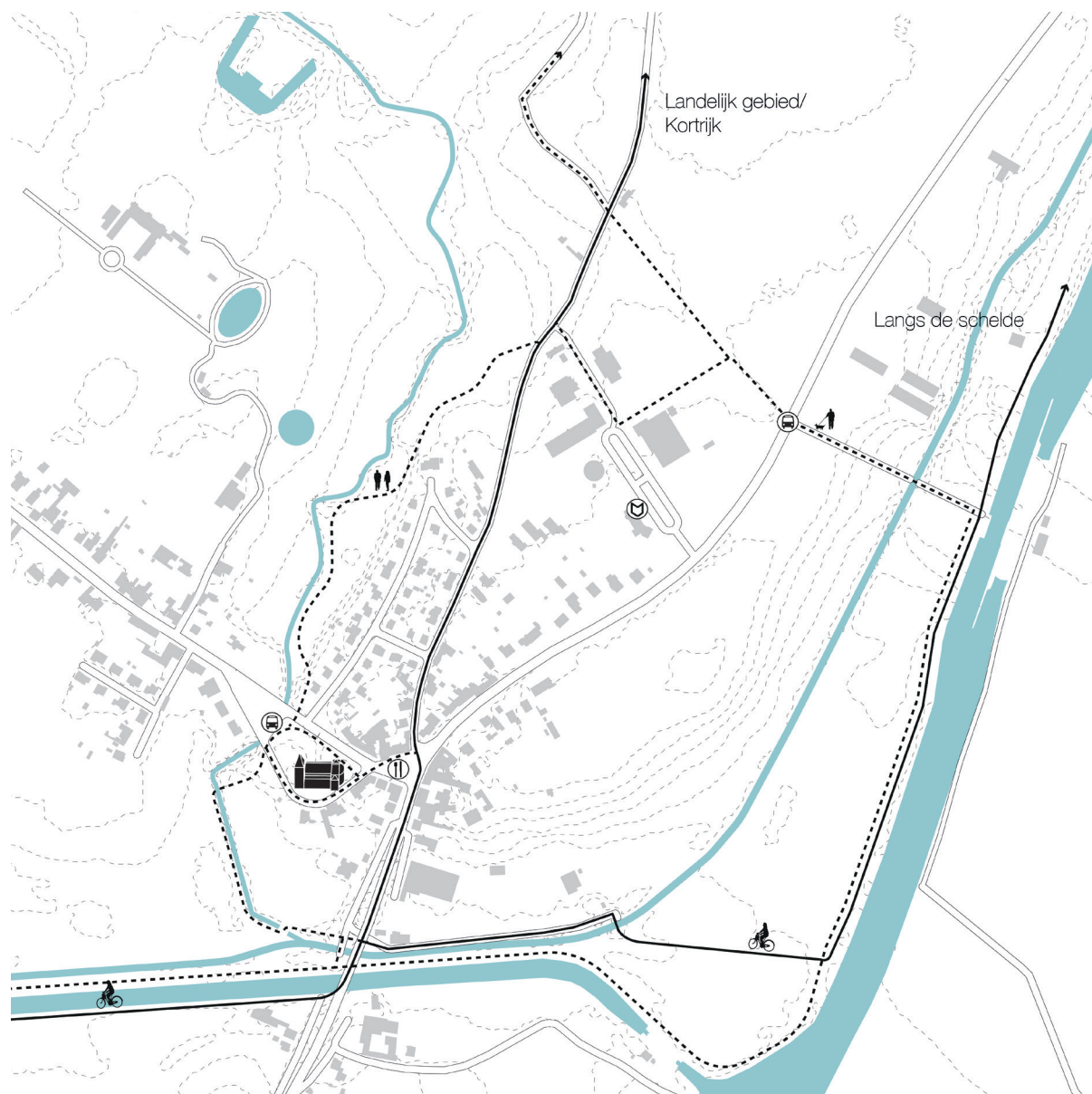
curvend zitelement op de Place

zitten onder de bomen van de Place

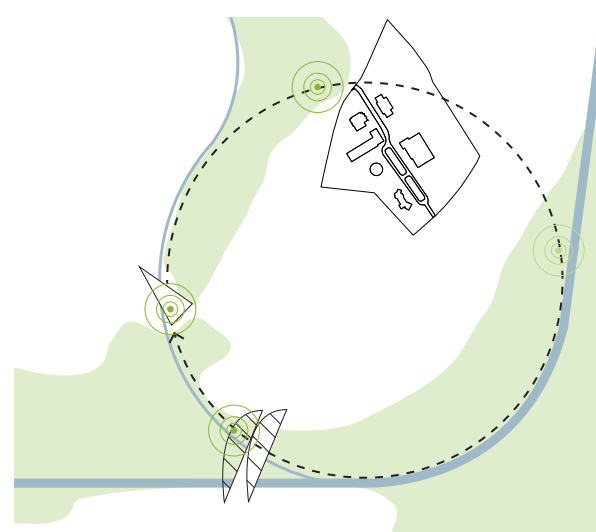
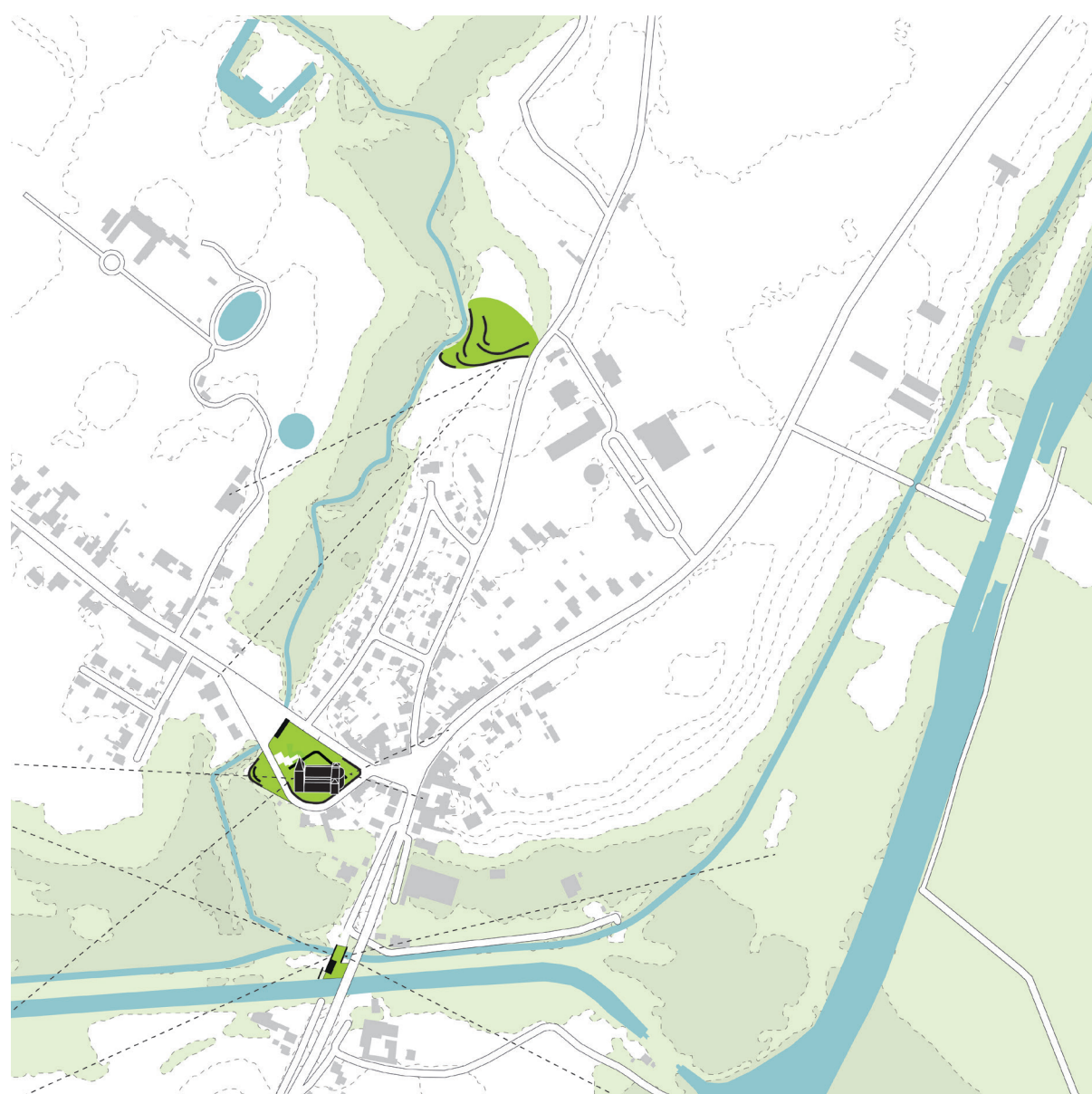
Een groen rondje Spiere

RECREATIEF: LANDSCHAPSRONDJE VERBODEN MET DOORGAANDE STRUCTUREN

Spiere krijgt een nieuwe recreatieve rondgang. Deze wandeling gaat langs de Spierebeek, het kanaal en de Schelde. Door enkele kleine wijzigingen tov. het geambieerde wandelpad ontstaat verweving op zowel het regionale als het dorpschaalniveau. Op het hoge niveau sluit de ronde aan op routes naar Roubaix, Kortrijk en de lange routes langs de Schelde. Lokale verweving wordt vooral sterker bij het Administratief Hart door een dwarsroute te voorzien, dat beter aansluit op de omliggende wandelpaden dan de bestaande doorgang die vooral ingericht is voor autoverkeer. De drukke Oudenaardseweg wordt via deze route eveneens gemeden door zacht verkeer. Ter hoogte van het Robecijnplein ontstaat een letterlijk 'rondje rond de kerk' waardoor een verbinding ontstaat met het dorpsplein. De kern zelf wordt hierdoor in één keer stukken aantrekkelijker voor voetgangers.

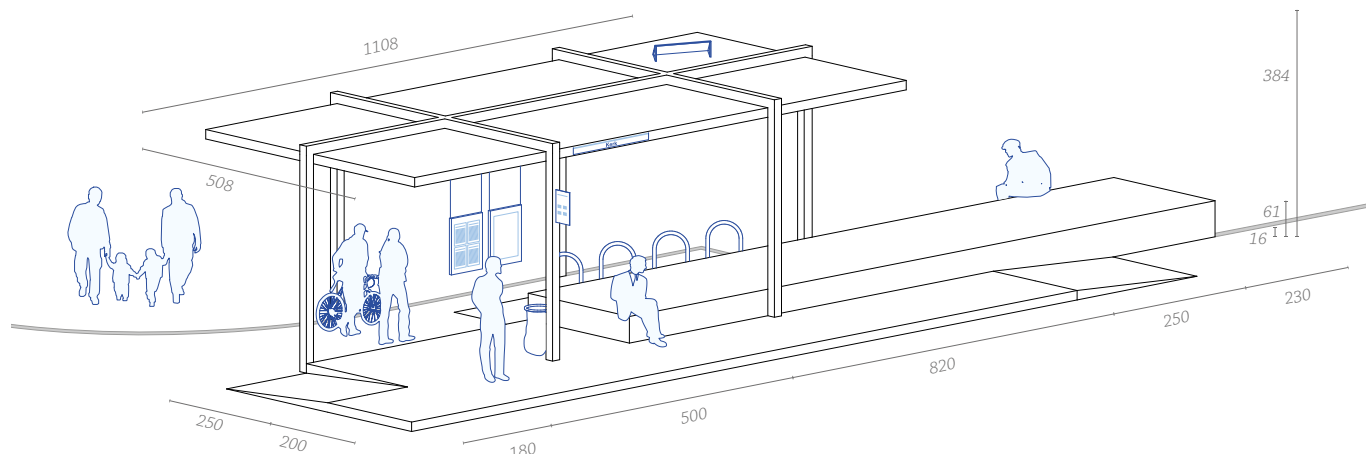
LANDSCHAPPELIJK: IDENTITEITSDRAGERS LANGS DE BEEKVALLEI

Vertrekkende van het landschapsbalkon en het dorpspodium kunnen we Spiere verder gaan ontdekken. De drie zogenoemde architecturale knopen volgens het bestek zijn geen 'puntjes', maar gebieden waar de beekvallei een relatie aangaat met haar omgeving. De drie knopen hebben gemeen dat ze door kunstmatige ophogingen iets boven het beekdal uitsteken en een zicht bieden over de nattere laagtes. De kwaliteit van deze plekken is zo evident dat het vooral belangrijk is deze zichtbaar te maken door de inzet van bescheiden objecten, die de bezoeker even stil laten staan bij het landschap. Deze ingrepen sluiten in materialiteit aan bij de keermuren rond de kerk, waardoor de sequentie van locaties herkenbaar wordt en de Spierebeek een eigen uitstraling gaat krijgen. Het zijn in die zin eerder landschappelijke knopen, niet meteen plekken om de aandacht te trekken met expliciete architecturale ingrepen.

Architecturale knopen

HET DORSPODIUM

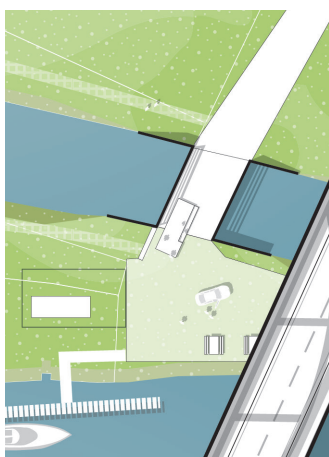
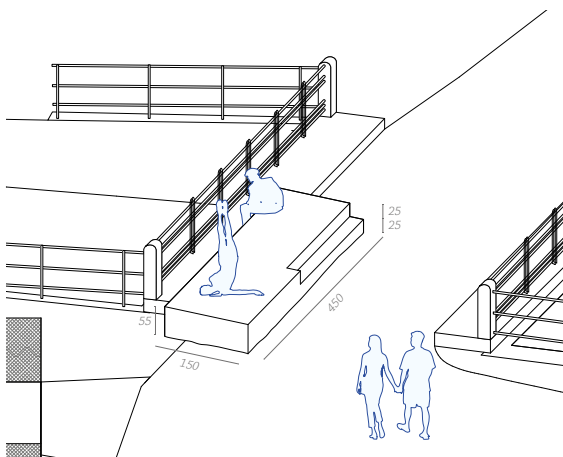

Het dorpspodium is zo ontworpen dat het voldoet aan de voorschriften van de Lijn voor een verhoogde halteplaats (maximale hoogte 16 cm) en toegankelijk is voor rolstoelgebruikers. Het tweede hogere platform heeft de ideale hoogte om als zitplaats te gebruiken vanop het halteplatform, aan de andere kant kunnen mensen van de omgeving genieten met hun voeten in het groen. Het dorpspodium is letterlijk de overgang van verharde naar groene ruimte. De huidige overmaat aan verschillende elementen die willekeurig naast elkaar in de publieke ruimte zijn geplaatst (foto's links) worden ook meteen opgelost met de vormgeving van dit element. Infoborden worden opgehangen aan de luifel zonder cruciale zichten naar de kerk en het landschap te belemmeren, vuilbakken kunnen met een eenvoudige ring aan de kolommen van de luifel worden bevestigd. De luifel is zowel schuilplaats, als overdekte fietsenstalling, als verlichtingselement. De luifel produceert zijn eigen stroom voor voorlichting d.m.v. zonne-energie.

ONDER DE BRUG

Onder de brug ligt nu al een prachtige plek maar met een rafelrandje (nog niet duidelijk opgelost of afgebakend). Waar het kanaal en de Spierebeken samenkomen vormt de hoge brug over het kanaal een omkadering die deze geheime plek een fascinerende intimiteit geeft. De kleinere, in onbruik geraakte brug over de Spierebeek ligt als robuuste overschaalde plaat in het landschap. Deze locatie moet niet gladgestreken worden, het wat ruwe karakter is juist haar kracht: minder is hier beter. Een eenvoudig zitelement op de brug, letterlijk een overstap op de wandelroutes langs het kanaal, benadrukt het bijzondere zicht dat zich hier ontvouwt. Het element bestaat uit ter plaatse gestort beton en kan zo de hoogteverschillen en ruwe overgangen in één beweging samen brengen. De ruwheid van het beton reflecteert de sfeer van de plek. Dankzij het nieuwe pad langs de Grote Spierebeek wordt de doorgaande wandelaar uitgenodigd Spiere te bezoeken. Dit verblijven wordt uitgebreid met enkele eenvoudige picknick tafels die opgesteld staan in de luwte van de brugschaduw en met prachtige zichten op de bomenlanen van het kanaal.

IN DE VALLEI

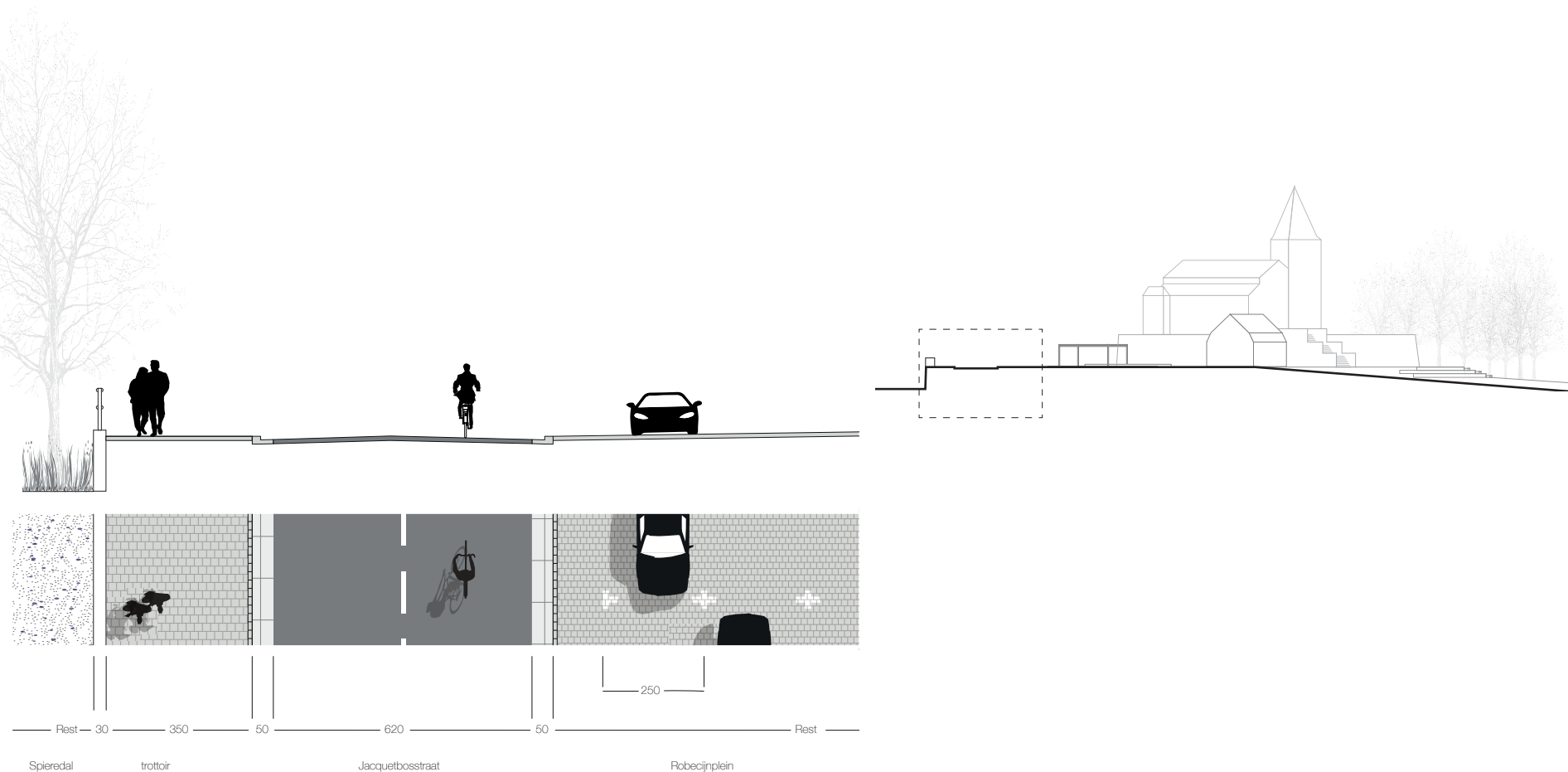
Het meest noordelijke punt wordt gekarakteriseerd door het plateau ontstaan door een opslag van puin. Dat kunstmatige reliëf kan benut worden voor een werkend landschap waarbij water gezuiverd wordt op een natuurlijke manier. Het oppervlakte water dat van het administratief hart in de richting van de beek stroomt, willen we opvangen, filteren en geleidelijk aan zuiveren voor het de Spierebeek bereikt. Zo ontstaat hier een nieuwe ecologie in het spectrum van biotopen langs de Spierebeek, en krijgt de 'ontdekkingsnatuur' een extra educatieve laag. Dit is immers de plek waar de hele gemeentevoorziening zich niet alleen landschappelijk maar ook ecologisch met de beekvallei verbindt. Evenals bij de andere twee knopen wordt hier een simpel betonnen zitelement aangebracht dat een samenspel aangaat met het landschap. De terrassen volgen dezelfde vormtaal als de kleine treden en keermuren aan de kerk met haar landschapsbalkon. Door enige openheid te behouden in de ontdekkingsnatuur blijft het zicht over de beekvallei en de kerk behouden.

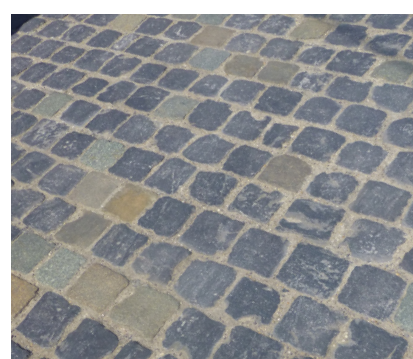
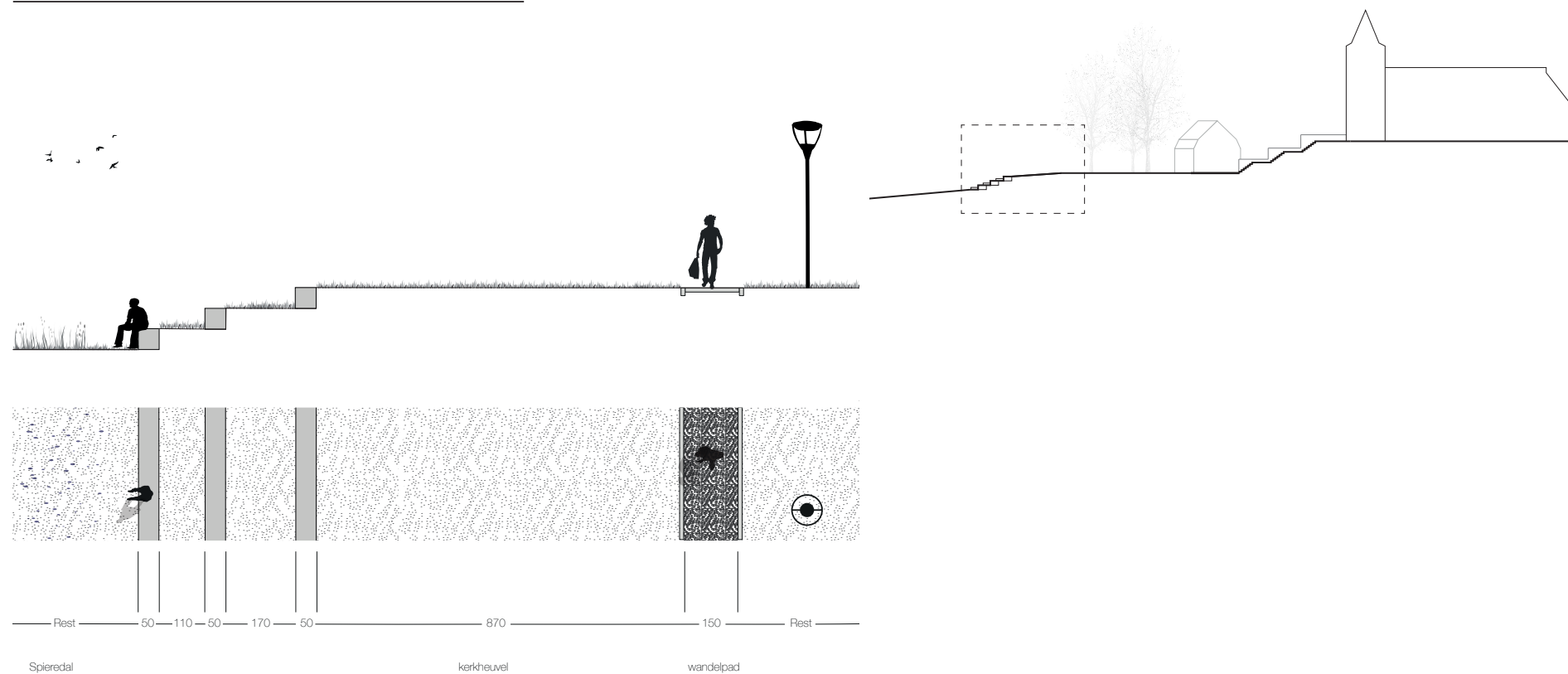
Detailering en materialisatie

We gaan in de uitwerking van de openbare ruimte uit van een onderhoudsarme en eenvoudige detailering. Hierbij wordt gekozen voor eenvoudige en robuuste profielen die duidelijk zijn, maar niet eenduidig. Het moet immers een multifunctionele ruimte worden die tegelijk sfeervol en dorps is. De verharding van de stoepen sluit aan op de omgeving van het projectgebied. Zo ontstaat een eenduidig geheel. Parkeren gebeurt op de trottoirs. Zo ontstaat een optische versmalling van de weg en vergroting van de trottoirs. De gewonnen kasseien kunnen elders hergebruikt worden.

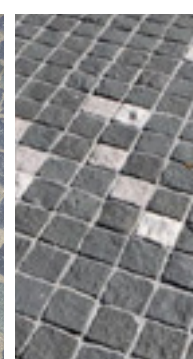
PROFIELSNEDE VALLEI - PLEIN

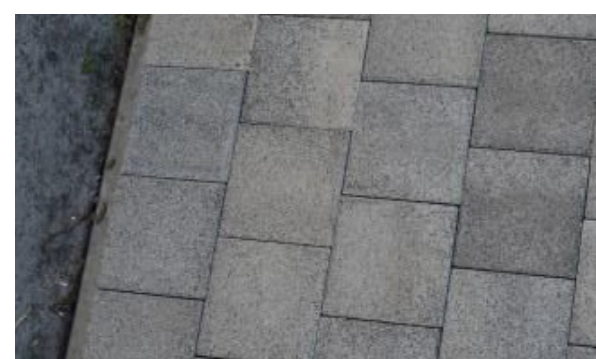
PROFIELSNEDE LANDSCHAPSBALKON - KERKTRAPPEN

hergebruik bestaande kasseien, indicatie parkeren

pad rond de kerk: zacht effect door uiteen leggen kasseien

trottoirs: 20x20x8 cm betontegels

Duurzaamheid

We geloven er sterk in dat een duurzame strategie enkel kan afgeleid worden uit een diep begrip van het metabolisme van het projectgebied: Hoe werkt de site? Wat heeft de plek nodig? Hoe gedraagt die zich? Wat is de impact van vernieuwing op de omgeving? Doorheen het ontwerpproces en de uitvoering willen we het duurzaamheidsaspect opvolgen aan de hand van de volgende thema's.

DUURZAAM GROEN

Dorpsnatuur en tuinen hebben een grotere biodiversiteit dan agrarisch gebied. Door het groen in het dorp uit te breiden, ontstaat een aanvulling op de biotoop van de Spierebeek vallei. Snoeien doet groeien: een aantal bomen in matige staat worden verwijderd, terwijl gezonde bomen ruim de kans krijgen om tot monumentale bomen uit te groeien. De groep niet streekeigen dennen wordt vervangen door enkele loofbomen die beter passen in de Spierebeek vallei en een aanvulling zijn voor de lokale fauna en flora. De nieuwe bomen op het dorpsplein zorgen ook voor een fijner microclimaat. Door te kiezen voor groen met kwaliteit, en te investeren in grondverbetering en bomen op leeftijd, wordt bespaard op onderhoud en neemt de levensduur toe. Ook de nieuwe hagen brengen leven in de brouwerij zoals vogels en andere fauna die op die manier de dorpskern makkelijker in komen.

AANTAKKEN OP ECOLOGISCHE STRUCTUREN

De twee Spierebeken vormen op regionale schaal de belangrijkste ecologische structuren. RUP 5.1 beschrijft de potentie tot beekherstel. De hier voorgestelde herprofilering is meegenomen in het studiegebied. Daarnaast stellen wij voor om op eenvoudige wijze de passeerbaarheid voor vissen van de overkluizing van het Robecijnplein te verbeteren. Dit kan door bijvoorbeeld takken en/of stenen aan te brengen onder deze overkluizing met een lichte verbetering van de biotoopkwaliteit tot gevolg.

HERGEBRUIK VAN MATERIALEN

De bestaande inrichting van de buitenruimte biedt ruime mogelijkheden tot hergebruik. Een deel van de structuren kan gewoon blijven liggen. De grote oppervlakte kasseien wordt hergebruikt op het Robecijnplein. Doordat we weinig structurele ingrepen doen, kan eveneens de fundering onder het plein en de bestaande overige verhardingen intact blijven. Hiermee wordt flink op uitstoot en materiaal bespaard in de aanleg.

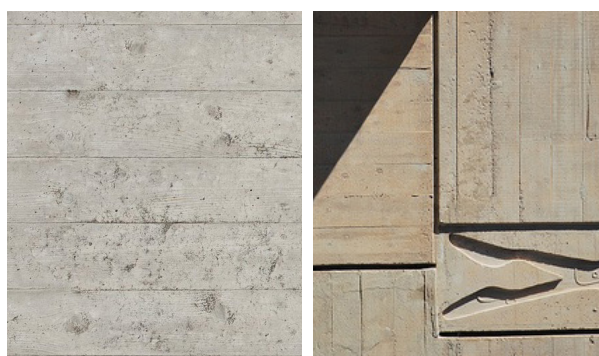
RAINWATERPROOF

Het plan voorziet in een flinke afname van verharde oppervlakte in de kern. Niet alleen de grotere kerkheuvel, maar ook de ruime boomspiegels zorgen voor betere infiltratiemogelijkheden voor regenwater. Het riool wordt zo minder belast. Het Robecijnplein heeft door de lage parkeerdruk weinig last van vervuiling van afstromend regenwater. Op de wachtzone voor bussen na kan zij direct afwateren op de Grote Spierebeek. In de raming is een post opgenomen voor het herleggen van de afwateringspunten.

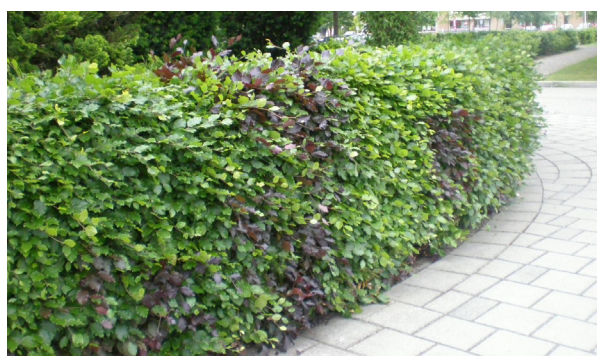
Grotere winstkansen liggen buiten het projectgebied, bij het administratief hart. De combinatie van een beperkt aantal gebouwen met grote dakoppervlakten en relatief veel verharding maken het de moeite waard te onderzoeken of het regenwater dat hier valt op een duurzame wijze verwerkt kan worden. Het gebied aangeduid als 'ontdekkingsnatuur' in RUP 5.1 Spierebeken kan ingezet worden als zuiverings- en infiltratiezone voor het regenwater dat bij het administratief hart valt. Er ontstaat dan een zuiverend speelgebied met educatieve functie. Zo wordt dit stuk van de grote Spierebeek aangevuld met schoon water.

LEVENSZYCLUS

Duurzaamheid eindigt niet bij de kostenraming en de afrekening van de uitvoering. Ook het onderhoud en de levenscyclus van de inrichting dient meegenomen te worden. In de eerste plaats wordt het beheer van de inrichting bekeken en hoe die op een eenvoudige manier geïntegreerd kan worden in de bestaande onderhoudsactiviteiten (opnemen in het veegregime, snoeiactiviteiten per 5 jaar...). We kiezen daarom ook voor robuuste materialen en (groen)technieken die het beheer tot een minimum beperken. Voor de verlichting kijken we naar led toepassingen die lang meegaan en ook beduidend minder energie vergen. Het straatmeubilair selecteren we uit courante en gecertificeerde opties zodat onderdelen en vervangstukken ook voorradig en lang in de omloop zullen zijn.

dorpspodium: gestort beton met gele schijn

place: beukhaag

kerkomgeving: stabilizer halfverharding

Teamsamenstelling - samenwerkingsverbanden

Het ontwerpteam stelt niet alleen een goed geregisseerd ontwerpproces voor dat berust op een aantal belangrijke pijlers, maar wil eerst stil staan bij de haalbaarheid van het voorgestelde plan. In de reeks van studies, planningsdocumenten en ontwerp-ideeën voor het gebied, moet deze nieuwe studie de ambitie hebben om vooruitstrevend én realistisch te zijn. Het plan van aanpak focust daarom op strategische ingrepen en variabele principes die problemen kunnen opvangen die we onderweg nog zullen tegenkomen.

Uiteraard onderschrijft het ontwerpteam de visie en het ambitieniveau van de opdrachtgever. De hieruit gestelde eisen worden gerespecteerd en gedurende het hele verdere ontwerp- en uitvoeringsproces bewaakt. Het ontwerpteam zal er bovendien naar streven om, waar mogelijk, het ontwerp verder te brengen dan de gestelde eisen.

Team DELVA-plusoffice, aangevuld met cultuurtechnicus Francien van Kempen, heeft de nodige ervaring en competenties met het oog op de realisatie van een duurzaam ontwerp:

- Ontwerpers: landschapsarchitecten, architecten, ir. architecten, stedenbouwkundigen, cultuurtechnici. Allen interdisciplinaire denkers.
- Ingenieurs & deskundigen: stabiliteit, aanleg publieke ruimte, natuurlijke processen, participatieoverleg en communicatie ...

INTERDISCIPLINAIR TEAM

De methodiek die het ontwerpteam voorstelt is gebaseerd op een integrale en geïntegreerde aanpak. Verschillende thema's van het ontwerpproces (duurzaamheid, landschap, ontwikkeling, ecologie, sociale duurzaamheid, mobiliteit en infrastructuur, kwaliteitsbewaking, ...) worden parallel aangepakt. Er bestaat immers een grote wisselwerking tussen deze thema's.

Gezien de complexiteit van de opdracht en de nood aan specifieke expertise vanuit verschillende domeinen hebben wij een team samengesteld waarbinnen alle vereiste kennis verzameld wordt.

Binnen deze teamsamenstelling wordt er een duidelijke taakverdeling opgesteld, waarin elk studie bureau de taken gekoppeld aan de eigen specialisatie op zich neemt. Het ontwerpteam gaat ervan uit dat de stedenbouwkundige ontwerppraktijk in de toekomst nog sterker interdisciplinair zal worden, en dat de meest ambitieuze projecten ontstaan vanuit een complementaire samenwerking.

ÉÉN DUIDELIJK AANSPREEKPUNT

De leden van het ontwerpteam worden gecoördineerd door een ervaren projectarchitect/-stedenbouwkundige, die het overleg binnen het team en met externen coördineert, die waakt over de communicatie, de planning, de beslissingsmethodiek. Voor de opdrachtgever is het van groot belang doorheen het ontwerp- en uitvoeringsproces één duidelijk aanspreekpunt binnen het ontwerpteam te hebben. Deze projectleider bewaakt de continuïteit in het proces en vormt zo de rode draad doorheen het traject en de verschillende deelprojecten.

Afstemming tussen beslissings-, ontwerp-, en participatieproces.

De projectzone is een complexe omgeving die voor verschillende doelgroepen een verschillende rol en betekenis heeft. Het ontwerp en de realisatie ervan mag zich niet boven de hoofden van de mensen afspelen. Daarom is het belangrijk om de continuïteit inzake communicatie en participatie te waarborgen en deze beiden als integraal onderdeel van de projectorganisatie op te nemen. Een juiste afstemming tussen beslissings-, ontwerp-, en participatieproces is immers cruciaal.

Maatschappelijke verweving, participatie

Het ontwerpteam gelooft in een ontwerpproces dat in een open dialoog met andere betrokken partijen zo goed mogelijk wordt voorbereid, en zal dan ook veel aandacht besteden aan het nodige overleg, zowel voorafgaandelijk als tijdens het ontwerp- en uitvoeringsproces, met alle mogelijke partners en belanghebbende partijen. Hierbij staat het plan centraal om gefundeerde beslissingen te kunnen nemen en in een open dialoog te streven naar een zo groot mogelijke consensus met duidelijke, constructieve conclusies waaraan consequent wordt vastgehouden.

Minstens even belangrijk is een doorgedreven overleg met de opdrachtgevers en de gebruikers van het projectgebied. We willen ook aandacht besteden aan de informering van buurtbewoners, in nauw overleg met de opdrachtgevers. Een uitgewerkt participatietraject en de aandacht voor een actieve betrokkenheid van bewoners, bewonersgroepen en verenigingen, geeft immers een maatschappelijke legitimering en verhoogt het duurzaam draagvlak van het project bij de bewoners en gebruikers.

De verschillende leden van het ontwerpteam hebben een stevige ervaring en knowhow opgebouwd met diverse communicatie & participatietrajecten.

Omdat de ambitie om te participeren en communiceren niet altijd even eenvoudig in de schatten is in wedstrijd fase wordt het communicatieplan en/of participatietraject best bij aanvang van het proces opgesteld in directe samenspraak met de opdrachtgever

Een mogelijk participatieproject kan georganiseerd worden in de vorm van een dorpsfeest waarbij we enkele ingrepen werkelijk gaan proefdraaien. Zo kunnen we bijvoorbeeld een eerste test van het dorpspodium maken met europaletten en inzetten als bushalte in combinatie met toespraakplatform, podium voor optredens, ... Het is onze bedoeling om de inwoners van Spiere te laten voelen wat de mogelijkheden zijn van van de toekomstplannen en de ruimte meerwaarde effectief in het veld te tonen. Het platform zal eveneens startpunt zijn van enkele natuurwandelingen waarmee we de eerste rondjes rond Spiere gaan wandelen.

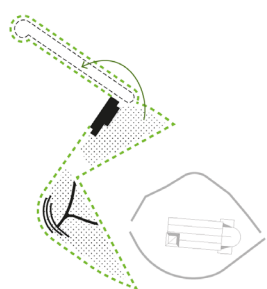
Verder is het onze wens om met verschillende betrokken actoren rond tafel te gaan zitten om te kijken hoe we onze eerste visie tot een haalbaar plan kunnen maken. Het ontwerpplan met bijhorende schetsen en tekeningen zetten we hierbij in als praatplan om technische randvoorwaarden en mogelijke diverse visies onmiddellijk in zijn context te bespreken. Mogelijke partners waarmee we in dialoog willen gaan zijn bijvoorbeeld De Lijn (busplatform), de dienst Onroerend Erfgoed (kerkomgeving met in het bijzonder de kerkmuur), VLM, ANB, ... Hierbij streven we naar volgende uitgangspunten:

Open groepswerking: betrokkenheid van de relevante doelgroepen wordt bij voorkeur opgezet vanuit een open en procesmatig ingebouwde groepswerking, geënt op het verloop van het planproces. Hierbij kan de inbreng van de doelgroepen leiden tot het ondersteunen en dragen van het planproces;

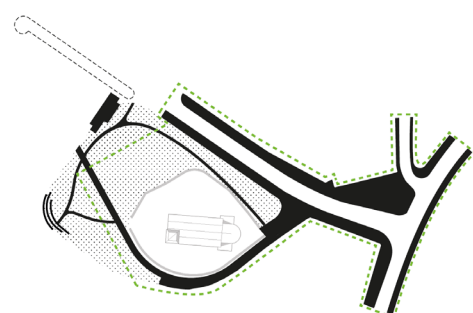
Het algemeen belang staat voorop: bij het planningsproces staat het belang van alle betrokken inwoners voorop en wordt getracht vanuit dit algemeen belang een consensus te bereiken; informeren en sensibiliseren van de doelgroepen: de relevante doelgroepen moeten de kans krijgen om actief mee te werken aan de planvorming. Op deze wijze kan er kennis opgebouwd worden over de ruimtelijke aanpak en de wensstructuren voor de toekomst en kan de draagkracht voor de plannen opgebouwd worden. Bovendien houdt de communicatie niet op eens de planvorming beëindigd is. Ook tijdens het uitvoeringstraject wordt bij voorkeur in nauw verband gecommuniceerd met de relevante betrokkenen.

Realisatieproces

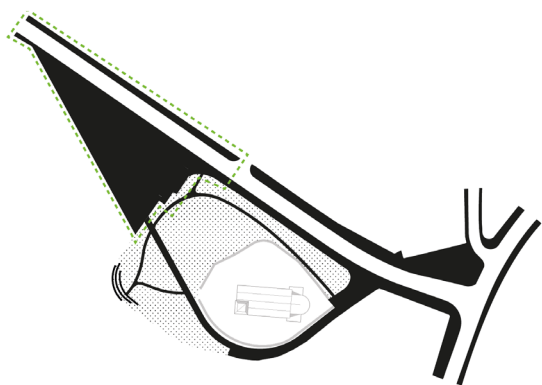
De voorgestelde ingrepen volgen grotendeels de bestaande structuur van de openbare ruimte, waardoor veel flexibiliteit ontstaat in de fasering. Wat echter strategische planning vergt is het hergebruik van materialen. Ook in de projectkosten wordt bespaard wanneer er slim gepland wordt, zodat bijvoorbeeld grondwerken in één keer gedaan kunnen worden. We geloven er sterk in dat er reeds op korte termijn al enkele quick-wins te boeken zijn. Uiteraard zijn er ook andere volgordes mogelijk. De verschillende interventies zijn duidelijk afgebakend en kunnen dus relatief onafhankelijk van elkaar aangevat worden.

1. Quick wins: Landschapsbalkon en dorpspodium

2. Herinrichting 'Place' en park rond de kerk

3. Herinrichting Robecijnplein

1. QUICK-WINS – DE KERK WEER AAN HET LANDSCHAP EN HET PLEIN

In deze fase worden twee ingrepen gedaan die direct een grote verbetering betekenen voor de relatie Kerk - Landschap. De inrichting van het landschapsbalkon kan meteen aanvangen. Dit betekent een grote kwaliteitssprong voor de groene ruimte van Spiere. Ook aan het Robecijnplein wordt de kerkomgeving uitgebreid. Hier wordt het dorpspodium geplaatst. De gewonnen kasseien worden tijdelijk gebruikt om de doorgang van de bussen op het Robecijnplein, waar nu nog een verkeersheuvel met bomen ligt, mogelijk te maken.

2. SPIERE VOOR DE ZACHTE GEBRUIKER - KRUISPUNT EN, KERKOMGEVING

De trottoirs, parkeerbanden de place worden heringericht. De gewonnen kasseien kunnen opgetast worden zodat deze, aangevuld met nieuwe kasseien, in de kerkomgeving ingezet kunnen worden. De kerk ligt weer prachtig op haar heuvel, verbonden met het dorpsplein.

3. ROBECIJNPLEIN

Als laatste wordt het Robecijnplein zelf aangepakt. Hier worden de kasseien opgenomen en aangevuld. Het parkeerpatroon wordt aangebracht. Objecten worden ver- en herplaatst en de afwatering herzien. Zo wordt het Robecijnplein een helder en aantrekkelijk plein.

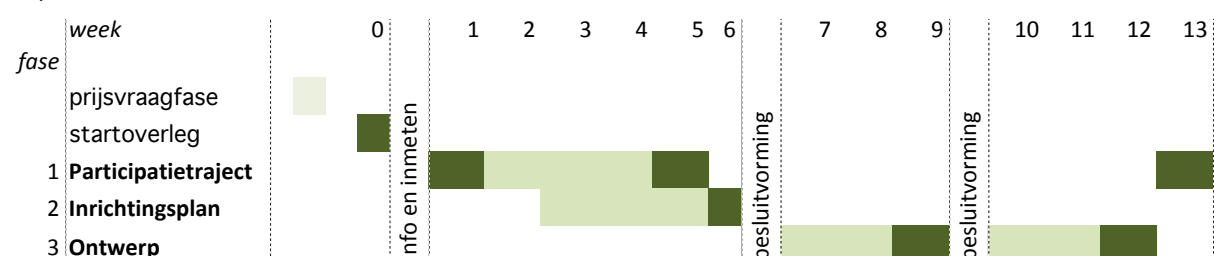
LANGE TERMIJN: ARCHITECTONISCHE KNOPEN EN LANDSCHAPPELIJKE VERWEVING

De architectonische knopen zijn onafhankelijk van de ontwikkelingen, en kunnen aanvangen wanneer hier ruimte voor is. Het grootste winstpunt is uiteraard het aanleggen van het wandelpad door de vallei. Totdat er budget voor een eenvoudige brug is, kan deze het bestaande landpad aan de oostkant van de grote Spierebeek volgen. De brug is uiteindelijk echter essentieel voor de verbinding tussen kerk en landschap.

Planning en timing van de studieopdracht

In nauw overleg met de opdrachtgever wordt onmiddellijk na de gunning een gedetailleerde planning opgemaakt. Per fase worden taken, doelen en deadlines omschreven, een einddatum wordt voorop gesteld. Er wordt voldoende tijd ingebouwd voor inmeting, input van externen, overheidsprocedures en overleg. De opgemaakte planning wordt zo stipt mogelijk nagestreefd: het ontwerpteam door tijdig de afgesproken prestaties te leveren, de opdrachtgever door tijdig duidelijke beslissingen te nemen.

We voorzien drie hoofdfasen: het participatietraject, de inrichtingsplanfase en de ontwerpfase. Het participatietraject kan direct na de startvergadering georganiseerd worden, en loopt parallel aan de overige fasen. Na inwinning van de nodige informatie starten na elkaar de inrichtingsfase en ontwerpfase. Tussendoor zijn momenten voor besluitvorming opgenomen voor bijvoorbeeld inspraak. Samen met de opdrachtgever worden deze fasen zo goed mogelijk geïntegreerd met het participatie- en ontwerpproces, maar de duur hiervan is op voorhand moeilijk te bepalen.

Kostenraming

nr		eenheid	hoeveelheid		euro/eenheid		euro totaal
1	Opruimingswerkzaamheden						
1.1	Opruimen groen, kapwerkzaamheden	m2	2079,0		€2		€4.158
1.2	Opnemen en afvoeren verharding	m2	6810,0		€5		€34.050
1.3	Opnemen en optassen kasseien	m2	2475,0		€8		€19.800
1.4	Opruimen keermuur kerkheuvel	stuks	1,0				€2.000
1.5	Opnemen te verplaatsen lichtmasten	stuks	5,0		€150		€750
1.6	Opnemen terreinmeubilair	stelp.					€750
	<i>Totaal opruimingswerkzaamheden</i>						€61.508
2	Grondwerken en rioleringen						
2.1	Profileren kerkheuvel en landschapsbalkon	m2	2676,0		€2		€5.352
2.2	Verplaatsen/evt aanvullen straatkolken	stelp.					€5.000
	<i>Totaal grondwerken en rioleringen</i>						€10.352
3	Verhardingen						
3.1	Aanbrengen bestaande kasseien (5% verlies)	m2	2351,3		€35		€82.294
3.2	Levering en aanvullen kasseien	m2	456,8		€100		€45.675
3.3	Levering en aanbrengen betontegels	m2	2566,0		€37		€94.942
3.4	Levering en aanbrengen halfverharding park	m2	242,0		€40		€9.680
3.5	Levering en aanbrengen asfalt fietspad	m2	312,0		€40		€12.480
3.6	Opwerken bestaande asfaltstrook Robecijnplein	m2	248,0		€5		€1.240
	<i>Totaal verhardingen</i>						€245.071
4	Dorpspodium						
4.1	Levering en constructie multifunctioneel dorpspodium	stelp.			€50.000		€50.000
	<i>Totaal dorpspodium</i>						€50.000
5	Groenvoorzieningen						
5.1	Leveren en aanbrengen gazon incl. ophoging en grondverbetering	m2	2434,0		€1		€2.434
5.2	Hagen 80 cm hoog	m1	89,0		€30		€2.670
5.3	Bomen groot (leveren, plaatsen, bodemverbetering)	stuks	3,0		€1.000		€3.000
5.4	Bomen gemiddeld (leveren, plaatsen, bodemverbetering)	stuks	9,0		€750		€6.750
	<i>Totaal groenvoorzieningen</i>						€14.854
6	Terreininrichting						
6.1	Keermuur/zitelement kerk - baksteen met natuurstenen deksteen	m1	35,0		€750		€26.250
6.2	Aanpassen hellingbaan	stelp.					€5.000
6.3	Trede/zitelement park - blauw hardsteen (Chinees)	m1	61,5		€350		€21.525
6.5	Speelobject park	stelp.					€15.000
6.4	Zitobject place	stuks	1,0				€12.000
6.5	Lichtobject place	stuks	1,0				€5.000
6.6	Aanvullen standaard lichtmasten	stuks	2,0		€2.000		€4.000
6.7	Bekabeling tbv herplaatsen lichtmasten	stelp.					€5.000
6.8	Herplaatsen lichtmasten	stuks	5,0		€350		€1.750
6.9	Leveren en plaatsen lantarens park	stuks	4,0		€1.500		€6.000
6.10	Aanpassen verplaatsen bebording	stelp.					€5.000
6.11	Verplaatsen electriciteitskastje kerktoegang	stelp.					€5.000
	<i>Totaal terreininrichting</i>						€111.525
	Subtotaal						€493.310
	Onvoorzien 10%						€49.331
	Subtotaal						€542.641
	AWK 16%						€86.823
	Totaal ex btw						€629.463

Studiekost team DELVA-plusoffice (excl btw)

8%

€50.357

AANLEGKOSTEN

We investeren in enkele objecten die de dorpskern een nieuwe identiteit geven en de kerk weer prachtig in haar omgeving laten liggen. Er wordt gekozen voor duurzaam materiaalgebruik: geen experimenten, maar bestratingen die lang mee gaan en waar de gemeente al langer gebruik van maakt. Door verder vooral in te zetten op helderheid en eenvoud is een zeer betaalbaar plan ontstaan op maat van Spiere.

ERELOON

Voor de opmaak van het inrichtingsplan en ontwerp binnen het projectgebied wordt er geen afzonderlijke vergoeding voorzien. We gaan er dan ook vanuit dat deze vervat zit in de erelonen voor de uitvoering. De gemeente voorziet een uitvoeringsbudget van ongeveer 800.000,00 €, excl. Btw en erelonen. Gezien de relatief beperkte omvang van de opgave, de kans dat het project gefaseerd wordt uitgevoerd en het feit dat de inrichtingsstudie voor het hele plangebied vervat zit in deze opgave wensen we een ereloon van 8% voor te stellen. Dit komt overeen met een korting van meer dan 15% op de geldende KVIV barema's I klasse 2.

